

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm || Vitae aulicae

Schopper, Hartmann

Francof. Ad Moen., 1584

VD16 R 1015

Liber II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70432)

HARTMANNI
SCHOPPERI NOVOFO-
RENSIS NORICI DE ADMI-
rabili fallacia & astutia Vul-
peculæ Reinikes,
Liber II.

CAPVT I.
ARGVMENTVM.

Ore graues & no rursus de vulpe querelas
Euomit alituum, quadrupedumq; genus,
Ingenium furca depellere sa pèlicebit,
Vsq; tamen ceptum rursus adibit opus.

Promissacum solennitas
Et lux statuta venerat:
Ex omnibus Prouincijs
Grex bestiarum maximus,
Et multitudo prope totum

Secundum
auium, &
quadrupe-
dum con-
cilium.

I.

Miseria Rei
nikes.

Cuniculi
oratio ad
Regis pro-
ceres.

II.

Ad alta Regis atria

Auicularum confluit.

Beata incundissimis

Domus fremebat gaudijs

Et lusibus procacibus

Omnes terebant tempora.

Miser sed vnus abfuit,

Extinctus albo Reinike

Regalium satellitum.

Iam siderum coegerat

Octauus agmen Lucifer.

Et sat superq; poculis,

Ludis, choris spectaculis

Indulserantq; cantibus.

locis relictis omnibus

Aggressus est Rex seria,

Omnemq; rem Vulpecula

Amplissimis rectoribus

Custodibusq; detulit.

Quare senatus maximi

Postquam patres confederant:

Superuenit Cuniculus

Et praesides dignissimos

Compellat ore taliter:

Rex gloriose conqueror

Hoc de latrone Reinike,

Quod manè nobis accidit.

Ad Vestra dum palatia

Accedo, me necessitas

Transire cogit hospitis

Fallacis ades Reinikes.

Hunc implicatum candido

Nup

Ter

Sea

Mon

Mu

Et a

In c

Au

Sed

Mox

Reb

Mib

Vel

Ati

Arm

Con

Con

Fore

Occ

Sed

Met

Ped

Tam

Aur

Leth

Acce

In fr

Num

Quis

Secu

Si iu

Sic c

Nw

Nuper cucullo conspicor:
 Terrebar ergo plurimum.
 Sed cogitabam pectora,
 Moresq; Vulpis impios
 Mutavit istis Vestibus.
 Et ambulantem maximi
 In comœatu Principis
 Audebit haud inuadere.
 Sed quando me cognouerat:
 Mox appropinquat proximè.
 Rebar quòd ipse plurimam
 Mihi sodali candido
 Vellet salutem dicere.
 At ille me crudeliter
 Armatus Encis &nguibus
 Confixit, & circumdedit,
 Confectus alto vulnere,
 Foremq; diris morsibus
 Occisus à sicario:
 Sed corporis Velocitas
 Me transfuolare compulit,
 Pedes coegi currere.
 Tamen reliqui dexteram
 Aurem meam Vulpecula.
 Lethale vulnus in super
 Accepimus, quod saucia
 In fronte nostra conspicis.
 Nunc prata per Virentia
 Quis tutus ibit amplius
 Securus aut vagabitur,
 Si iura contra regia
 Sic comœatus rumpitur?

Remouet
 suspiciōē
 à se.

Violentia
 Reinikes.

Probat ac-
 cusatiōē
 manifestis
 signis.

Corui ora-
tio.

IIII.

Narrat cor-
uus nequi-
tiam Rei-
nikes.Reinike si-
mulat se
mortuū vt
facillus
corui vx-
rem appre-
hendat.

Hæc tam profatus conticet.
 Tunc coruus ora garrulus
 Modis resoluit talibus:
 O rex tuæ Prouincie,
 Et principatus gloria
 Omnis profectio cori uel,
 Si non uoles sicarios
 Pænis feroces plebere.
 Cum manè nuper exij
 Domo mea cum contige
 In ruris & docessite,
 Par putrido cadauero
 Latro iacebat, Reinike
 Obstructus oris spiritus
 Vocis & iam præcluserat.
 Monstro nouo perterritam
 Suxo fui simillimus,
 Ut inuocarem numina,
 Testarer atq; cœlites,
 Præ frigidis timoribus.
 Raptum dolebam funere
 Verbisq; flebam tristibus
 Quis te mihi sodalium
 Casus peremit optime?
 Dic quæ sote charissimum
 Ales uocat Phœbeus?
 Sed ille quercu durior,
 Marisq; fluctu surdior:
 Iacebat hic immobilis.
 Mox nostra conuix intimum
 Scrutator oris spiritum,
 An ulla uiuit corporis

Depren

Deprenderet Vestigia.
 Rostroq; Vulpis admonens
 Os iungit ori proximè,
 Sentit dolum Vulpecula,
 Erumpit, atq; coniugem
 Meam cruentans moribus,
 Discerpit audax dentibus.
 Maritus instar equoris
 Exhorruit Neptunij:
 Opemq; supplex maximi
 Mox inuocauit numinis.
 Alisq; Velocissimis
 In arborem me sustulit,
 Praesens coactus cernere
 Cruentafata coniugis.
 Iam Rex precor iustissime,
 Acerbius, considera,
 Adhunc dolorem maximum,
 Quem nulla lux emolliet,
 Quid accidisse debuit?
 Quod si scelesti Reinikes
 Hac facta non Vlcisceris,
 Tibi proterua quilibet
 Serui canent conuitia.
 Quicumq; debet asperis
 Pœnis latrones plectere,
 Et illud omne negligit,
 Hortator est iniuria
 Et criminis sit particeps:
 Quapropter hunc sicarium
 Compesce Rex viriliter:
 Ne principatus gloria

Reinike
 corui vxorē
 discerpit
 VI.

VII.

L 4 Tuq;

*Tuaq; fama dignitas
Probris notata concidat.*

COMMENTARIA.

I. Ex hoc capitulo obserua, Primò, cum homini fallaci, vafro & veteratori, qui semel se malitiosius gesserit, indulgentiam tribuis, benevolentia magis magisq; deprauabitur. Id eoq; vbiturpitudinis aliqua macula penitus infedit & inueterauit in obdurato alicuius pectore, nunquam ea eluitur. Qui autem casu, fortuna aut vi aliqua compulsi paulò grauius peccârint, eorum imbecillitati ignoscendum esse videtur.

II. Quod conscientia nocentis & natura im-
*Natura re*probi hominis semper timeat, & lucem, quo-
*rum om-*ad fieri potest, exhorrescat. Et quãuis inter-
*nũ domi-*dum in lucem is prodeat, tamen prudens vir
na & *prin* facile quo sub pretextu faciat, cognoscere &
ceps. discernere poterit. Diabolus enim, in quam-
cunq; figurã habitumq; se trãsfundat, semper
aut ex pedis, aut caudæ signo deprehenditur.

III. AEquum & bonum est reges, principes,
Nõ est me eosq; qui magnis imperiis & prouinciis præ-
*roro aut cu*sunt, interdum lætari, hilariusq; viuere: epu-
*ris deteri-*lis, choreis, spectaculis, aliisq; ludis honestio-
*ris malum*ribus sese recreare, variasq; curarum & tem-
*boninib.*poris molestias pellere. Nõ enim ipsi leuibus
curis, aut domestica laborãt difficultate. Sed
nunc partem in illam, nunc in alteram pro-
uinciam curæ cogitationisque suæ deriuare,
Reip. salutem sustinere, subditosque magna

cum

cum fidelitate defendere coguntur. Vnde tantum onus ipsis incumbit, vt non mirum videri possit, Imperatorem, qui diligentius suas regiones imperiiq; fines administret, nimio labore & solitudine sic confici, vt in ipsa ætatis viriditate mortem occumbat, nisi laboriosas animi ægritudines iucundarum rerum delectatione molliret.

Laudabilius nihil in magistratus persona existit, quàm se attentum suis præbere auditorem. Nam si id alienis saltem committitur officium, tum leges plerisq; pro gratia feruntur: Pauper verò ubique iacet, & ex egestate iniuriosus aestimatur, vnde rursus aliud ex alio exoritur malum. Summa autem perfectaque gloria amplissimis viris, iudicibusque hac ex re constat, vt ipsos serui, & non ipsi seruos, reuerentur atq; extimescât. Vnde Theopompus Laconicus, dicente quodam, Spartam idè seruari, quod reges scirèt imperare: Minimè, inquit, sed quia ciues parère. Quare principem minimè decet, aut ob auri copiam aliudve leue munusculum à iuris via deesse. Nam cum ex equo & bono iudicat, non solum sua dignitate iustos ad rectè faciendum allicere, sed & malos metu à foedissimis factis potest auocare. Verùm cum prauè & dissolutè iudicat, iniustos emolumento captat, bonos verò à se abalienat. Quapropter non illepidè Quintilian. inquit: Cùm irasci iudices, Lib. 6. Inst. fauere, odissè, misereri cœperunt, agi in rem suam existimant. Et sicut amantes de forma

iudicare non possunt, quia sensum oculorum premit amor, ita omnem inquirendæ veritatis rationem iudex amittit, occupat^r affectibus.

V.

Quem versipellem & in omni semper malitia exercitatum esse cognoueris, de illius fucato candore morum aut verborum nihil unquam tibi boni persuadeas. Natura enim semel studio atq; artificio malitiæ cōdita, nun-

*Historia de
quodam
Ægyptio.*

quam aut rarissimè expellitur. Narratur de Ægyptio quodam, qui simias aliquot ad saltationem instituerat. Adductæ igitur cū in conspectum, essent ad saltationem personata, è spectatoribus quispiā faceto ingenio, saltantibus simiis nuces obiicit. Illæ relicta saltatione ad nuces conuersæ sunt, proq; nucibus inter se depugnarunt.

VI.

Summa adhibita seueritate iudex in eam animaduertet, que plebis concitationem & seditionem erga magistratum, & Reip. concordiam conflare solent. Qualia sint, pacem propter auaritiam eripere, infidias facere, comitatum intercludere, mandata principum infringere. Nam si eò res deueniat, vt vulgus

*Inobedien-
tia quid in
commodi
parturiat.*

nulli amplius mandato Cæsarum obedire velit, omnesq; fidem publicam, pœnas, senatusque totius placita respuant atq; contemnant, extrema inde rerum erumpet confusio: nemo in domo tutus fenestra prospicere, nedum domo egredi poterit. Adeoque tanta inde exardescet perturbatio, vt grauissimo Dei supplicio vita tam viciosa & flagitiosa per barbarissimos atq; crudelissimos punienda sit populos.

los. Inprimis igitur prospiciat magistratus sibi hac in re, ne sua priuetur autoritate, aut spoliatur existimatione. Quod fiet, si contemptores sui, maleficos præcipue, latrones, prædones, sicarios, seditiosos seuerissimis afficiat suppliciis.

Vir bonus & honestatis amans vxorem suam quam in legitimo matrimonio habet, amore perpetuo diligit, mirificeq; colat. Nec secus illius atq; sui ipsius mœrore, luctuque affici, ipsam tueri, defendere, & quoduis pro ipsa subire periculum, & ab omni quantum fieri potest, arcere debet iniuria. Si enim virum se præstare, imperiumque in eam iuxta verbum Dei, exercere vult: omne illi vicissim obsequium, benevolentiam animique alacritatem exoluere cogitur.

VII.

Obsequium
Vir vxori
mutuum tenetur præstare.

Is qui flagitium aliquod auertere & punire potest & debet, nec facit, ipsius se facinorosum efficit. Vnde Seneca in prouerb. ait: Iudicem damnari, cum nocens absolvitur.

VIII.

L. Adigere
ff. de Patrono.

CAPVT II.

ARGVMENTVM.

Sidera testatur Leo, regalemq; coronam,
Vlcisci Vulpis quod malefacta velit,
Scilicet iniustos punire bonosq; tueri,
Hoc decet, hoc Regem fasq; piumq; iubent.

CVM causa iam caniculi,
Essetq; cornu cognita,
Rex noxia libidine

L 6 1707

Regis in-
dignatio.

*Iraq; dicit concitus,
En iuro per monilia,
Et per coronam gemmeam:
Barbamq; testor hispidam,
Graui quod has iniurias
Seueritate puniam,
Ut quisq; possit dicere,*

Officium
regis quid
sit, explicat

*Sacrata iuris optimi
Decreta me defenderes
Et diligenter omnium
Habere curam pauperum,
Probos tueri serio,
Et irrogare fontibus
Pœnas viris iustissimas,
Pacemq; rebus publicam
Iuuare coner omnibus.*

Errare hu-
manum.

*Nam melicet mendacia
Fefellerint vulpecula,
Id. antè multis accidit.
Nec primus is, nec omnium
Fuisse dicar & iustus:
Quem credulum deceperint
Lingua procacis murmuris:
Aut femina dementis,
Et insolens procacitas.
Non ille me fallaciter
In posterum fraudauerit.*

*Quare fideles inuicem
Deliberate Principes,
Pœnis quibus dignissimis
Nos vindicemus Reinken.*

COMMENTARIA.

Observabis ex hoc capite.

Quod piæ matronæ dignitas id præcipuè
 requirat, ne sit improuida aut stulta, sed per-
 pendat sedulò, quid marito suo consulat. Ne
 cum res minus feliciter cesserit, probri plena
 stultitię suę pœnas luat. Quare in primis rem
 domesticam procuret, viro suam nudis de-
 claret verbis sententiam, aliudque monenti
 obtemperet: grauioribus autem se non inge-
 rat negotiis. Nec quicquã sanè matronarum
 dignitati detrahitur, si viri prudentiorum
 quàm suarum coniugũ in rebus arduis vtan-
 tur cõsilio. Præclare autem Liuium M. Por-
 tium Cato in oratione, quam habuit in Mu-
 lieres ornatum pristinum ex lege Oppia sub-
 latum reposcentes: Maiores quidem nostri,
 ait, nullam ne priuatam quidem rem fœmi-
 nas sine autore agere voluerunt: in manu es-
 se parentum, fratrum, virorum: nos si diis
 placet, iam Rempublicam etiam capessere
 oas patimur. Date frenos impotenti naturæ
 & indomito animali. Sic Hector Androma-
 cha uxori ne concederet ad pugnam dissua-
 denti: Tu verò, quod ad te attinet, ait, abi do-
 mum, & quæ tibi curanda sunt, cura, telam,
 & colum, ancillasque exerce. Menon apud
 Platonē, Mulieris, inquit, virtus est domum
 rectè gubernare, dum custodit domestica, vi-
 roque obedit.

Quodnã magistratus officium sit, de quo

L. 7 supe-

I.
 Virtus hone-
 sta matro-
 nae qua sit.

Veteres nec
 priuatis re-
 bus fœmi-
 nas admi-
 serunt.

Hectoris
 magnani-
 mitas.

Lib. 4.

II. *Magistratus pana non à subditis, sed à Deo exigi debet.* superius clarius dictum est, id autē si minus exequitur, nihilominus suam retinet dignitatem, nec quicquam subditis, quo ipsum reprehendant aut puniant, conceditur. Is enim à Deo, per quem gubernationem accepit, puniendus est.

III. *Subditorū officium.* Omnes subditi, præcipuè ditiores semper parati & prompti existant, vt magistratum sua vitia, omnesque iniurias propulsantem, piorumque virtutes & gloriam defendentem summa cum industria, & animi fortitudine protegāt: quò felicius Reipublicæ salus, tranquillitas ciuium, honestasque publica morum procedat, & conseruetur.

CAPVT III.

ARGVMENTVM.

*Obsidione cupit Rex mœnia cingere Sulpis,
Hinc Lupus, hinc gaudens induit arma
Bruno.*

*O fuge latitiam neq; pectore concipe turpem,
Lapsus in arumnas cum tuus hostis erit,
Qui modo Cræsus erat, citò fit pauperrimus
Irus:*

Cræsus est subitò qui prius Irus erat.

*G*audebat Isengrinus,
Brunoque; villis horridus,
Punitre quod Rex cogitet
Cruelitatem Reinikes.

*Regina
prouidè
Regi con-
sultat.*

*Ipsumque; verbis asperis
In Elisionem concitant.*

Tunc Regis Vxor florida,

Perpende, dicit optime
 Rex atq; splendi dissime,
 Quod aequitati regia
 Tuq; fama conuenit,
 Nementis iracundiam
 Exerceas in Reiniken,
 Res has priusquam cognitor
 Planissime perspexeris,
 Et quae sibi Vulpecula,
 Iuris secundam Regulam,
 Responiones audias,
 In Reinikes praesentia
 Hi credo conquiescerent,
 Et forsitan intermitterent,
 Quas nunc querelas euomunt.
 Si vera dicunt omnia,
 Iniurias Vulpecula
 Iniurijs facillime
 Tu vindicare prauales,
 Qui Rex es: atq; belluis
 Per maximam prouinciam
 Cunctis potenter imperas.
 Quis regiam potentiam
 De plebe natus infima,
 Aut vim potest euaderet
 Hac ipsa Par do maxime
 Regis voluntas complacet,
 Vt Rex peritus omnia
 Die ciato callide
 Responfa Vulpis audiat,
 Et rem prius prauidicet
 Quod se nisi purgauerit,

Nam furos
 ira q; men-
 tem preci-
 pitant.

An nescis
 longas Re-
 gibus esse
 manus?

Culpaq;

Violentia *Culpaq; liberauerit,*
 Ifengrinij *Pœnas amaras hauriat.*
 qua Regē *Post verba Pardi, luidus*
 ad bellum *Sic inquit Ifengrinus,*
 contra Rei *Ad arma regem concitans:*
 niken susci *Quæ Pardus in fit, omnibus*
 piendum *His corde toto congruo,*
 instigat. *Quòdiura damnent neminem*

Enumerat
 lupus fla-
 gitia Rei-
 nikes.

Præiudicata non prius
Causa atq; planè cognita,
Sed ecce corui ludicras
Omitte vel cuniculi
Quas deferunt iniurias.
Crucis tamen Vulpecula

Pœnam meretur horridam
Prioribus mendacijs.
Quod ipsa detestabile
Nuper scelus confinxerit:
Bonoq; Regi fecerit
Frondes inexpiabiles,
Et innocentes iusserit
In carcerem nos conijci.

Sic cogitaret Reinike
Adire tecta regia:
Iam sæpè factus certior
Dies is ante plurimos
Huc commeasset ocyus.

Rex subdi-
 tos omnes
 ad arma ca-
 pessenda
 hortatur.

Rex, miror, inquit, futilis
Quid pro fit hæc loquacitas.
Quin arma cuncti sumitis,
Et iuncta tela promittis?
Quin machinas abeneas

Satellites capeſſite:

Belli graui certamine

Laffabimus Vulpeculam,

Ipfamq; caſtigabimus,

Qua noſtra turpi nomina

Habet ſibi ludibrio.

Omnes proinde corneis

Armate vos haſtilibus,

Vt enſibus micantibus,

Auctusq; telis fortibus

(Cum ſexta pulchro ſparſerit

Aurora cælum lumine)

Grex totus hic compareat.

Tum ſulpis obſidebimus,

Et diruemus mœnia:

Et Reinikes ientacula

Parata deguſtabimus.

Hæc omnibus ſententia

probatuꝝ itq; perplacet.

OBSERVA EX HOC CAPITE.

Ne quis alterius incommodo triumphet
aut gaudeat, iuxta Poëtam enim:

I.

Paſſibus ambiguis fortuna ſolubilis errat,

Ouid. 5.

Trift.

Et manet in nullo certa tenaxq; loco.

Gras tibi id, quod hodie vicino tuo euenit,
contingere poteſt, cum ſis itaq; homo, com-

II.

munis memineris fortunæ, quæ celerrimè ea,
qua modò dedit, repoſcit.

Officium
proba hone

Proba, ingenuæ honeſtæq; conuenit ma-
trifamiâs, vt ſelibenter ab errore per mari-
tum ſuum auerti ſinat, nec aſperis, ſed leniſſi-

ſtaq; ma-
trifami-
liâs.

mis

Decernit
diem qua
ſimul oës
cõpareant.

elli.

mis vtens verbis errorem placidè excuset, & ijs de rebus, quæ marito inutiles videntur, demissius loquatur. Viro autè obstrepere, eumque reprehendere, discindere, obiurgare, conuiciari, maledictis laceffere, exagitare, dictis fulminare & pertinaciter se tanquam innocentem defendere, non honestis matronis, verùm pessimis, maledicis, scelerosis sagis & veneficis fœdissimis congruit, & talia sunt Anticyris Helloboroque purganda. Hæc si non sufficiant, addantur colaphi, fustes, furcæ, coli, pugni, & id genus similia, quibus perunctæ & benè crebroq; multatæ, repelluntur tales sibilantes aspides & compescuntur. Bonæ autem quæ per se officio suo non desunt, pharmacis his non indigebunt.

Mala mulieres qui bus phar- macis sint cõpescenda.

III.
Alexandri virtus in audiendis causis.

Senatoribus perpetuò hoc dictum in iudicijs & pœnis adhibèdis ob oculos versari debet, quo infertur, vt & altera semper audiatur pars, quemadmodum Alexander Macedo, orante accusatore alteram manu aurem solebat occludere, vt ipsa reo conseruaretur.

IIII.

Vt saepe iam monui, ne quis facilè verbis malitiosis aut inimico & liuido ex animo profectis credat. Nullo enim os inimici nititur fundamento. Sed atra hominũ, teste Plinio, ceu serpentium lingua vibrat labesque animi contrectata adurit culpãtium omnia.

V.

Quod iam crebrius dictum, vt magistratus præcipue in vitia publica, vt sunt latrocinia, depopulationes, seditiones, pœnas grauiores constituat quæ si minus corriguntur, tãdem pro-

profectò tota prouincia, aut Dei grauissimo
supplicio aut admirabili perturbatione fun-
ditur euertitur, atq; solo æquatur.

Vt magistratum suum subditi in Reipu-
blicæ administratione & iustitia conseruâda
indefessè subleuent, atq; defendant.

VI.

CAPVT IIII.

ARGVMENTVM.

Nuntius infastis Vulpem rumoribus implet.

Quod fera Rex illi bella parare velit.

Scilicet officium fidos decet illud amicos,

Rebus & alterius porrigat alter opem.

Hanc quando Rex sententiam
Cum subditis conctu serat,
Quod cogitet subuertere
Palatium Vulpecula:
Lumen Senatus Regij
Professionem suscipit,
Festinat & Greuinchius

Greuinki-
us ad Rei-
niken pro-
fessionē su-
scipit, vt eā
de indigna-
tione Re-
gis certio-
rem faciat.

Ad

Ad Vulpis arcem callida,
 Huic cuncta Regis indicat
 Et instituta detegit,
 Hac insuper submurmurat,
 Amice chare Reinike,
 Nunc machinis grauissimis
 Afflictus oppugnabere.
 Ofama nostri stemmatis,

Amicū ami-
 co decet
 condolere.

Caputq; nobilissimum,
 Quam me grauis necessitas
 Tuaq; gentis exitus,
 Casusq; detestabilis
 Et angit infelicitas?
 Qua iure semper conquerar.

Vix ista cum finiuerat,
 Aedes anhelis passibus
 Is introibat Reinikes,
 Patente stans in area,

Greu inc-
 kius in e-
 gregio Rei
 nikē depre-
 hendit o-
 perc.

Qui tempus ante per breue
 Duas columbas ceperat,
 Quas non habebant vndiq;
 Vestita pennis corpora,
 Sed ante tempus debitum
 Nidos tepentes liquerunt.
 Quas deserit Vulpecula,
 Salutat & Greuinchium:
 Ipsumq; blandè suscipit,
 Amice, dicit, candide:
 Inusitatum quid refers,
 Praterq; consuetudinem?
 Dolens, ait Greuinchius,
 Tua salutis gratia

Huc

Huc chare Veni Reinike,
 Ut indicarem pessimas
 Tibi paratas machinas
 A Rege feruidissimo.
 Est rebus actum de tuis:
 Rex nuper omnes Principes
 Per astraturans omnia
 Ad arma congregauerat,
 Discrimen atq; militum
 Habere cepit omnium,
 Et luce sexta protinus
 Exercitum huc adducere,
 Et Vestra magnis copijs
 Vult obsidere mœnia.
 Notis quod omnes expetunt.
 Sed primus Versus omnium
 Et gaudet Isengrinus:
 In arce quicquid regia
 Ipsi Leoni consiliunt,
 Id exequuntur ceteri.
 Proinde vobis auguror
 Instare casus & lutos.
 Ut auribus perceperat
 Renunciantis Reinike
 Sententiam Greuinckij,
 Dulci cachinno disfluit:
 Totusq; risu gestiens,
 Hoc, inquit, an negotium
 Tibi videtur arduum,
 Ob quod manum non verterem?
 Eamus in palatium
 Et splendido conuivio

Greuinc-
 kius Vulpi
 à Rege infi-
 dias belli-
 cas fieri cõ-
 memorat.

Brunonis
 & Isengri-
 nij singula-
 re ostendit
 odium.

Reinike
 Greuinckij
 deridet o-
 mniaque
 ipsi ludi-
 brio sunt.

Animus *Nos recreemus inuicem.*
 Reioikes *His nanq; mox prospexero*
 nō in bel- *Mensq; rebus consulam.*
 lo, sed in *Res quando septem, &el nouem*
 parinis po- *Procrastinatur indies.*
 nūs haret. *Cras astra pellens omnia*
 Aurora cum surrexerit:
 Petemus aulam Regiam.
 Quod si mihi succurrere
 Opemq; ferre cogitas:
 Meamq; causam proteges,
 Non aestimabo singulos
 Vnius assus Principes,
 Qui me volunt extinguere.

Tunc dicta reddit mutua,
 Greuinki- *Respondet & Greuincius:*
 us suā pol- *Amice iucundissime,*
 licetur Vul *In rebus arctis optimam*
 pi fidē atq; *Opem lubenter conferam*
 operam. *Fratremq; sicut alterum*
 Fide tuebor integra.
 Nam rex tuam, quod audio,
 Mirabitur praesentiam:
 Nec ut Tyrannus impius,
 Te vindicabit ilicet.
 Tuas sed ante sedulo
 Responsiones audiet.

COMMENTARIA.

Cū de aliquo consilium aut iudicium
 exquiritur: inconsultum & perniciosum vi-
 detur, si amici eius aut consanguinei adhibe-
 antur,

Inter

Inter fidos amicos alter alterum amicissime admonet de futuro incōmodo, & quiduis prius ob fidelem & egregium amicum sustinebit, adeoque animam relinquet potius quàm eum deserat.

Quod nihil viro magno fit aptius, nihil prestantius, quàm ut nullis fortunæ irascentis incursibus, nullis rursus aridentis successibus excitari se patiatur, sed semper sui sit similis. Atque huc allusit Horatius, ubi fortem virum his versibus scite descripsit:

*Iustum & tenacem propositi virum,
Non cinium ardor prava iubentium,
Non vultus instantis Tyranni
Mente quatit solida: neq; Auster
Dux inquieti turbidus adria:
Nec fulminantis magna manus Iouis:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.*

CAPUT V.
ARGUMENTUM.

*Laudibus extollit proprios Vulpecula natos,
Quod patrios norint fingere mente dolos.
Heu male filiis patris indulgentia parcis,
Mature erudias, qui cupis esse bonos.*

In adibus confederant,
Cum filios Greuincio
Monstrat suos Vulpecula,
Amice dicit optime,
An hac meorum liberum.
Natura vobis perplacet.

Quia

Quidquaso Resnhardeinij
De moribus recolligas,

Reinike
laudes fi-
liorū suo-
rum, quas
honestius
tacuisset,
explicat.
Verg. A te-
neris cōsue-
scere mul-
tum est.

Andaciaq; nobili,
Dic sentias Rosselij.
Parentis hos simillimos
Fuisse dicent posteri.
Vixnanq; paruis vagiens
Vterq; cunis exijt.
Et ambo iam cibaria
In rure quarunt strenuè,
Pullosq; gallinaceos,
Et pinguiores anseres,
Auculiq; prendere
Norunt paternis fraudibus,
Et copiosa pabula
Hinc saepe per mirabilem
Sibi parant industriam.
At non tamen per omnia
Debent vagari liberè,

Aut ambulare pascua,
 Quousq; norint omnia
 Venantium Vestigia,
 Canumq; vim compescere:
 Omnesq; casses rumpere,
 Et machinas evadere.

Tum singulis terrestrium
 Vt exhibere bestijs
 Possint honorem debitum:

Grimhardus inquit, omnibus
 Debebat id parentibus,
 Et esse cura matribus,
 Suos honeste scilicet
 Vt educarent liberos.

Nam sempiternam gloriam,
 Paritq; dulce gaudium:
 Praclaranempe filij
 Prestantis educatio.

Qua dum loquuntur inuicem,
 Suadent soporem sidera,
 Proinde dulci languida
 Dant ambo somno corpora.
 Quousq; manè Lucifer
 Os extulisset aureum.

Iturus ergo Reinike
 Hortatur ipsam coniugem:
 Vt rem Vigil domesticam
 Procuret, atq; liberos:
 Iterq; cum Greuinkio,
 Ad Regis aulam suscipit.

Greuinc-
 kius Vulpi
 respondet.

Reinike cū
 Greuinkio
 conferunt
 se cubitum

Reinike ad
 Regem pro
 fecturus rē
 familiarē
 liberosque
 vxori com-
 mendat.

M

DO.

7. *Libri in presentia suarum non laudant de bent à parentibus.* Quàm iucundum & honorabile sit pios, obediētes, modestos, & benè educatos habere liberos. Id tamen in primis absurdum & indecorum parenti, si filiorum suorum virtutes ipsis presentibus & audientibus commorat. Nam id quod hic Renike in filiis suis commendat, honestius tacendo prateriisset.

*Quaratio-
ne liberi à
parentibus
educandi
sunt.*

Tenera sanè ætas instar mollis ceræ ad quicquid, siue bonum siue malum sit, faciliè flucti potest. Qui ergo liberos nactus fuerit, omnem lapidem moueat, quo in primis ad gloriam Dei inflammentur, Deinde ad sui ipsius commodum, proximique utilitatem eorum dirigantur actiones. Ad pietatem verò eos accendat, si à teneris statim unguiculis ad presces, timorem Dei, omnemque Ecclesiæ cultum assidua exercitatione eos affuefecerit. Et hinc purus, apertus, simplex & castus impis excitabitur animus. Caueat porro ne in ocio, quod Sathana puluinar est, eos nutriat, sed artibus instruat, & laboribus exerceat conuuis: quo discant inopem defendere vitam, nec mendicitatem perpetiantur, aut furtum faciant. Et huc quidem omnem curam, operam, studium & industriam dirigent. Natura enim cum in vetitum semper nitatur, cupiatque negata, per se parum, aut nihil prestare potest. Idcirco in prima ætate virgissime emendandi & corrigendi sunt pueri; ne in senectute carnificinam subeant, aut alia con-

mentorū perférant genera. Parenti autem quid in hoc saeculo honorabilius, aut magnificentius contingere potest, quàm si gloriosos in grandiori auro & magnificis virtutibus ornatos suos cōspiciat liberos? Quod sine diligentia assidua, aut frequentibus ad Deum effusis precibus, raro aut nunquam consequentur. Heroum enim filij (vt prouerbio dicitur) plerumque noxæ sunt. Et quam difficile sit oriri bonos filios à magnis viris, ostendit Africani filius, foede à paruulo Antiochi præsidio captus.

Qui etiam præturam petiturus candidam togam turpitudinis maculis obsolefactam in campum detulit. Sic Q. Max. Fabij filius tam perditæ fuit luxuriæ, morumq; foedorum, vt Q. Pompeius prætor urbanus paternis bonis ei interdixerit: publiceq; sit exheredatus. Sic Clodij Pulcri filius eneruam frigidamque vitam sub meretricis imperio egit. Minerva, 2. Homer. Odyss. ait, paucos filios honestos nasci ex honestis parentibus: sed sequentem semper peiorem esse priore atatem. Vnde Horatius inquit:

Damnosa quid non imminuit dies?

Ætas parentum peior auis tulit

Nos nequiores, mox daturus

Progeniorem vitiosorem.

Sed verba Spartiani super ea visum est reponere. Ea enim sunt in vita Seueri in hunc modum Et reputanti mihi Diocletiane Auguste, neminem propè magnorum virorum

Lib. 3. Carminum.

*Spartiani
hac de re
sententia.*

optimum & vtilem filium reliquisse satis claret. Denique aut sine liberis viri interierunt: aut tales habuere plerique, vt melius fuerit de rebus humanis sine posteritate discedere.

Romulus. Et vt ordiamur à Romulo, hic nihil liberorum reliquit. Nihil Numa Pompilius, quod vtile posset esse Reipubl. Quid Camillus? num in similes liberos habuit? Quid Scipio, cuius Ca- tones qui magni fuerunt? iam verò de i. me- ro, Demosthene, Vergilio, Crispo, Terentio, Plauto, Ouidio, cæterisque aliis quid loquar? quid de Cæsare? quid de Tullio? cui soli me- lius fuerat non habere. Quid de Augusto, qui nec adoptiuum bonum filium habuit: cum illi eligendi potestas fuisset ex omnibus. Fal- sus est etiam ipse Traianus in suo municepe ac nepote deligendo. Sed vt omittamus ado- ptiuos, veniamus ad genitos. Quid Marco felicius fuisset, si Commodum non reliquis- set hæredem? Quid Severo Septimio, si Bas- fianum nõ genuisset? hæc ille. Sic Demosthe- nes dicebat, à viris bonis quasi satis volenti- bus filios improbos nasci. Sed de his satis.

*Augustus
nec adopti-
uū bonum
habuit fi-
lium.*

CAPVT VI.

ARGVMENTVM.

*Turpianarratis commissi Greuincius audit
Vulpis, Et hæc memori singula corde notat,
Cum res iratos sit habere grauisima Divos,
Omnibus hos horis conciliare stude.*

Per

Per aruarinis humida
 Cum Vulpe, dum Greuincio
 Non ambularet segniter,
 Astutus inquit Reinike:
 Cum nesciam profectio

Quid portet hac incommodi,
 Num largiantur prosperam
 Reuersionem numina,
 Proinde vobis omnia
 iam confitebor crimina:
 Vt inter antiquissimas,
 Recentiores sedulo
 Offensiones colloces.
 Non te latent fallacia,
 Quas nuper Isengrimo,
 Et usq; feci coniugi,
 Tum quomodo fefellerim,
 Regi q; mira finxerim,
 Auroq; vano lusserim,

M 3

Ca.

Reinke i-
 terum sibi
 male con-
 sciens sceler-
 ra sua Gre-
 uincio e-
 narrare in-
 cipit.

I.

Scelus di-
 cit se in Lu-
 pum eius-
 que coniu-
 gē deliquisse.

II.

Mendacis
 Regi illu-

III. *Caputq; Lampi mortui*
 Innocentē *Cum Bellino transmiserim.*
 trucidauit *Et mortis in periculum*
 Lampum. *Coniecerim grauisimum.*

III. *Vt in super Cuniculum*
 Bellino *Acerbius compresserim.*
 causa mor- *Ad vsq; vita spiritum,*
 tis exstitit.

V. *Coruiq; nuper coniugem*
 Cuniculū *In rure deprehenderim,*
 ferme stran *Prensamq; deuorauerim.*
 gulauerat. *Hac haftenus confecimus.*

VI. *Prioris à nouissimo*
Confessionis tempore.
Malis relictis omnibus,
Qua non recordor amplius.
Sic nuper Isengrinum,
Mecum profectum longius
 Corui vxor- *Adelegantes consitas*
 rem deuo- *Spumantis vrbes Odera*
 ruit: *Miris fefelli fraudibus.*

VII. *Vt esurire cœperat,*
 Adhuc aliā *Equa videbat filium*
 fraudē Isen *In ruris arui millibus*
 grinio se fe *Lasciuientem pascuis.*
 cisse recen- *Abi refert equam roga:*
 tet. *Quanti velut pinguisimum*
Hunc filium diuendere.

Reinike o- *Accedo matrem prouinus*
 mnium ma *Et diligenter sciscitor:*
 lorum fa- *Num iuniorum vendere*
 bricator. *Equum velit ferociens.*
Ipsam Lupus pecunia.

Quod cogitet persolvere,
 Respondet illa si placet:
 Afferto mox pecuniam.
 Proscriptiones Singula
 Quibus Velim diuenderes
 Pedis sinistri continet.
 Concede, si Vis, perlege.
 Prasentiens fallaciam,
 Me litteras cognoscere
 Humaniores peruego.
 Et mox ad Isengrinum
 Responsiones de fero
 Ipsiq; dico singula.
 Tunc ille, quid stultissime?
 Non litteras cognoscerem,

Reinike da
 lura equa
 animaduer
 tit, raro e
 nim a nuo-
 sa capitur
 a quo vul-
 pes.
 Arrogantia
 Isengrini.

Gracas, Latinas, Gallicas,
 Germanicas, Hebraticas
 Erphordia qui tempora
 Tam multa cultor omnibus

In artibus contriuerim.

Hic operire Reimike

Quousq; scriptum per legam.

Abit, rogatq; faeminam,

Quanti Velut diuendere.

Pedis, sed illa, corneam

Attolle, dicit, Vngulam.

Hic scriptionem per lege.

Lupus propinquat ocys,

Et os fame scens admouet:

Hinc litteras in Vngula

Proscriptionis quaritat.

Mox imp. titus icibus

Equa tribus grauisimis,

Humi cruentus sternitur.

Centactus esset fulmine.

Suaq; Vit & ne scius,

Inanis atq; sanguinis,

Horam tacebat integram.

Equam Videbam currere,

Fugaq; Vitam querere:

Et Vulneratus acriter,

Rigabat ora steribus:

Et eiulabat turpiter

Supinus Isengrinus.

Accedo blandis in super

Adulor illi Vocibus,

Virumq; dico nobilem:

Tum quæro, num per soluerit,

Equumq; deuorauerit

Mihiq; portiunculam

Insidus abnegauerit,

Cuncta fo-
mes cōgit
durisq; in
rebus ege-
stas.

Lupus icu
eque pro-
stratus in
terrā cadit.

Astutia Rei
nikes qua
Isengrinio
fatis ama-
rulente il-
ludit.

Num leniter dormiuerit,
 Ciborefectus optimo.
 Respondet Isengrinus:
 Quid saucio lethaliter
 Conuictaris Reinike?
 Tam grandis infelicitas
 Surdas moueret arbores,
 Crudelis haec benefica
 Pedis potenter & ngula
 Improuidum crudeliter
 Percussit, ut prosternerer,
 Essemq; penè mortuus.

Sic noster Isengrinus
 Ferè peremptus fraudibus
 Meis fuisse innocens,
 Nunc ergo prouidentior,
 Viam relinquam perditam:
 Nec tale crimen horridum
 Vnquam deinceps fecero,
 M. iamq; consuetudinem
 Hanc diligenter corrigam.

Responsio
 Isengrinij
 qua ad mi-
 serationē
 sui Reini-
 kē induce-
 re conatur.

Promittit
 emendatio-
 nē Reinike

HINC DISCENDVM.

Ut suo quisq; se pede meriti discat, nec de
 gestis propriis impudenter gloriari audeat, ne
 cum res factis testanda est, turpiter atq; igno-
 minio è confundatur. Notatur hīc etiam ar-
 rogantia studiosorum, qui pretiosum & irre-
 parabile omnino tempus in Academijs saepe
 illustribus inutiliter deperdunt, parentesque
 sumptibus exhauriunt infinitis, domumque
 reuersi cum fructus, quos ex literis perceperunt.

I.
 Arrogantia
 studiosorum
 ignauiorum
 hic nota-
 tur.

M 5 de

depromendi sunt, ipsi scientia inflati, cristas erigunt, omniumq; rerum scientiam sibi arrogant. Verum ubi examinantur, imperiti rerum omnium, rudesq; ignariq; erubescunt, expallent, & titubant. Quibus sanè consulerem, si studiis ad immortalem nominis gloriam contendere nollent, operam tamen darent, ne quasi extremi scabie occuparentur, aut tempestiuè satis ^{arrogantiam} fastum istum ex animo

Arrogantia expuerent & proijcerent. *Præterea* autem de vitio quod arrogantia vitio nonnulla in medium proferre lubet. Si itaq; principium inuisibilis sapientia esse considerauerit homo non oblituscei sui ipsius, & semper ante oculos habere originem suam: si cogitauerit se puluerem & umbram, aquam & cinerem iam inde à creationis suæ exordiis, per crimen arrogantia nunquam inflabitur: quæ est (vt inquit Salomon) abominatio Domini, & à qua semper hæreses omnes exortæ sunt. Hæresis autem nihil aliud, quam propria opinionis electio, contra sanctam determinationem Ecclesie, quæ sanè absque arrogantia esse non potest, Et hæreticus est diuisus, ac separatus à fide catholica. Arrogantia modestiæ contraria est, ex impudentia, vanam auctoritatem sibi comparat, superbiæ filia: hæc verò ambitiones comes, rapientis etiam homines ad honores, nec quicquam pensi habentis, qua sit eundem vel quod. Quocirca ne hominum inuidiam vel odium incuramus sum, in opere ea vitanda est, vel saltem, eam aliquo modo.

Arrogantia

vitio

nonnulla

in medium

pro-

ferre lubet.

Si itaq;

principium

inuisibilis

sapientia

esse

considerauerit

homo

non oblit-

uscei sui

ipsius,

& semper

ante oculos

habere

originem

suam:

si cogitauerit

se puluerem

& umbram,

aquam &

cinerem iam

inde à

creationis

suæ exordiis,

per crimen

arrogan-

tia nunquam

inflabitur:

quæ est (vt inquit

Salomon) abominatio

Domini, & à qua sem-

per hæreses omnes

exortæ sunt. Hæresis au-

tem nihil aliud, quam

propria opinionis ele-

ctio, contra sanctam

determinationem Ec-

clesiæ, quæ sanè absque

arrogantia esse non

potest, Et hæreticus est

diuisus, ac separatus

à fide catholica. Arrogantia

modestiæ con-

traria est, ex impudentia,

vanam auctorita-

tem sibi comparat, superbiæ

filia: hæc verò

ambitiones comes, rapientis

etiam homin-

es ad honores, nec quicquam

pensi habentis,

qua sit eundem vel quod.

Quocirca ne homin-

um inuidiam vel odium incur-

amus sum,

in opere ea vitanda est,

vel saltem, eam aliquo

modo.

modo contraxerimus; castiganda: Vt Epaminondas fecit, qui solitus erat lauto corpore, hilariq; vultu prodire in publicum. Quique postridie eius diei, quo feliciter pugnatu fuerat in Leuctris, processit squalidus ac summissus, amicis vero seiscitantibus, num sibi molesti aliquid accidisset, nihil inquit, sed heri sensi me plus a quo mihi placuisse, hodie (adeo arrogantiam metuit) illius gaudij insolentiam castigo. Haud quaquam ergo sapientiam sibi aliquis arrogabit, quoniam solus Deus sapiens est. Thales, cum Miletum inueniam auream mensam iussisset Apollo sapientissimo donari, ciuitasq; eidem dari decreuisset, magnitudinem huius laudis non agnosceus, oraculi sententiam interpretatus est, Apollini mensam offerendam esse docens, quod Deus hoc verborum inuolucro significasset, neminem mortalium scilicet, sed solum Deum ut diximus sapientem esse. Ex quo fit ut aliquando riserint Ephesij Heracitum, qui iam senium ingressus, se neminem audiuisse, sed a seipso didicisse omnia & nihil denique ignorare affirmabat. Maiori laude dignus videtur Socrates, qui frequentissimè dicebat, tamen si oraculo Delphico sapientissimus quisset iudicatus, se nihil scire, nisi hoc vnum, quod nihil sciret. Pythagoras ut crimen hoc vitaret, non sapiens, sed Philosophus, id est, sapientie amator appellari voluit. Sapiens enim verè seipso contentus est, extra se verò nihil appetat, nihil querit aut eurat, similis mundo,

Epaminondas arrogans

Solus Deus est sapiens

Ephesij Heracitum qui omnia sibi tribueret, deriserunt

Socrates laudatur

Pythagoras non sapiens, sed tantum amator sapientie dicitur

Sapientissimus verè scio

qui vndique teres est, quiq; rotundus tantum
 sibi constat. Moses vt arrogantiam vitaret, de
 se loquens, quasi de alio loquitur. Hæc sunt,
 inquit, verba quæ locutus est Moses. Sic
 Iob, Vir erat in terra Hus, nomine Iob. Sic
 Ioannes, hic est discipulus ille qui testimo-
 nium perhibet de his. Nec arrogantia vitio
 est ascribendum, quod aliquando Paulus se
 habere S. S. professus sit, Augustinus verò se
 parem prophetis esse dixerit, & istorum exem-
 plo etiam se laudavit Imperator noster Iusti-
 nianus, quia illud ipsum non inanis gloria
 fuit, sed veritas & virtus loquentium longè
 maxima & excellentissima. Sed infra de ar-
 rogantia vitio plura dicemus.

CAPVT VII.

ARGVMENTVM.

*Mota per exemplum Vulpecula Regis & .i. uila
 Se peccasse refert idq; licere putat.
 Scilicet Empedocles a dentē frigidus Aeternam
 Infiltrat stupida cur ego mente sequar?*

TVnc Reiniken Greuinchius
 Compellat hu sermonibus:
*Amice quon nec charior,
 Aut vilius est iucundior:
 Vitæ tuæ nequissima
 Commissa sunt grauisima,
 Culpæ tamen te liberum
 Ab omnibus pronuncio,
 Sed nil periculosius,
 Nihilq; pestilentius,*

Quam

Quam simplicem lepusculum
 Quod perfidè necaueris:
 Caputq; Lampi mortui
 Ad Regis arcem miseris:
 Hac insolens audacta,

Allegor.

Feroxq; contumacia
 Vita tibi periculum
 Longè facesset maximam.
 Dolosus inquit Reinike,
 Nos ista parvipendimus,
 Semperq; floccifecimus.
 Hoc nanq; cautus seculo
 Audacter affirmauerim,
 Quicumq; se negotijs
 Nunc implicat mortalium,
 Is purus execrabili
 Non viuet absq; crimine.
 Si quippe coram, suspicor,
 La sciens lepusculus,

8

Reinike o-
 mania floccifecit.
 Reinike in
 seculo hoc
 neminem
 pie viuere
 posse affir-
 mat.

M 7

Et

*Et pinguis hic assisteret,
Facetysq; luderet,
Amor profecto mutuum
Extingueretur ilicet,
Vel ipse Lampi pinguibus
Non abstineres carnibus,*

Occasio fa-
cit furem.
Reinike vl-
timum sa-
culum re-
darguit.

Ab exēplis
principum
male agen-
tū orditur.
Appetito
& auaritia
sacerdotū
arguitur.
Inuidia
officiorum
contēptus.
Luxuria.

Reinike de
palatiis
principum
loquitur.
A regis ex-
emplo.
Dicit regē
munerib.
corrumpti.

*Occasione fertili
Mens arctior diffunditur,
Et pura conscientia.
Iam tempus admirabile,
Et appropinquat vltimum.
Hoc nanq; seculo principes,
Exempla qui laudabilis
Præbere continentia
Debent, & innocentia.
Vel omnium grauissimè
In cuncta peccant numina.
Interq; mystas impios,
Qui sancta patrimonia,
Aurumq; Christi decoquunt;
Nunc regnat appetitio
Iniuriosa census,
Liuorq; detestabilis,
Contemptus atq; maximus
Scholasticorum munerum.
Et principatum sordidus
Vbiq; luxus obtinet.
At præter hæc in principum
Vi vitatur palatijs;
Non ipse Bacchanalye
Indulget impijsimus,
Quisq; Rex libidine*

Quicumq; portat munera,
Licet sit ille pessimus,
Et omnium nequissimus,
Hinc parit, atq; maximas
Culpas remittit illico.

Quis ergo peruersissimis
Non rebus his seducitur,
Cum nempe liberaliter
Peccare cernit principes?
Exempla quamuis talia
Nos haud mouere debeant.

Summis proinde viribus
Conabor atq; sensibus:
Ne dicar esse pessimus,
Aut omnium renuncier
Mortalium nequissimus.

Exemplis
enim ne-
mo excusa-
bitur.
Reinike
vult tãtum
operam na-
uare ne sit
pessimus.

COMMENTARIA.

Monemur hinc quàm graue & intolerabi-
le, vt precedenti etiam monuimus capitulo,
sit arrogantiae crimen. Audacia quidem sine
temeritate viro forti cõuenit, sed ostentatio,
aut vanæ gloriæ præsumptio stultorũ & im-
proborum sic est propria, vt apud prudentes
locum habere non possit. Non enim videtur
audacia, sed incredibili armatus insolentia, qui
confusus importunitate sua, sese contra longè
fortiorem aut potentiolem effert, & longius
quàm deceat digreditur. Quæ res felicem ra-
rò sortitur euentum. Quicumque igitur au-
dacia ad gloriam aspirat sempiternam, benè
caucat ne temeraria exagitetur cupiditate.
Nam

Ostentatio
stultorum,
propria est

*P. Lotich.
Secun.*

Nam cùm pedem offenderit, risum potius inde, quàm plausum populi aut honorẽ consequetur optatum. Nam iuxta Poëtam

*Non habet euentus placidos temeraria
Virtus.*

*Arrogans
sibi in om-
nib. blan-
ditur.
Epicurus.*

Sic arrogantes blandiuntur sibi plurimum, & suæ eruditionis opinione ita insolescunt, vt in ea sibi renati videantur. Quemadmodum Epicurus, qui se solum sapientem professus est, quiq̃ue à discipulis adorari voluit, cùm Preceptores suos petulanter contemneret. Vel sicut Palæmon ille Grammaticus, qui iactabat secum natas & perituras literas, & qui rursus omnes aui sui quanquam doctissimos habebat contemptui, adeò vt M. Varro-

Palæmon.

*Gorgias
Leontinus.*

nem Porcum appellaret. Vel Gorgias Leontinus qui in maximo literatorum hominum conuentu poscere ausus est, de qua re quisque audire vellet, de quouis subiecto sermone differere. Vel Menecrates medicus, qui louis cognomento delectabatur, quiq̃ue Agefilao regi sic scribere, Menecrates Iupiter Agefilao regi salutem, non erubuit. Vel & vltimò

*Menecra-
tes.*

*Satanas
arroganti-
um pater.*

Satanas, qui regi regum, & domino dominantium, dicere ausus est, si cadens adoreris me, tibi dabo omnia regna mundi, cùm tamen Domini sit terra, & plenitudo eius. Cuius imitatores non modò fuerunt ij, quos paulò antè retulimus, verùm alij multo plures, præfertim Cato Maior, qui dicebat populum Romanum longè maiora Catoni debere, quam populo Romano Catonem. Nec

*Cato Maior
Sathanæ i-
mitator.*

non

non Chrysippus qui se omnia scire solus profitebatur, atque aded, vt vulgus Ironice diceret sæpè, solus Chrysippus sapit, ceteri velut umbræ agitantur. Quod & Hippias tota Gracia audiente de se prædicare ausus est. Quid quod Sextus Pompeius, Magni filius, victoria nautica elatus, Neptuni filius vocari voluerit. Deq; militari disciplina corâ Hannibale Phormio delirus senex disputare nil veritus fit. Qua mentis ebrietate cæca profanos effascinante spiritus, nec caruit egregius ille pictor Zeuxis Heracleotes, quem, cum athletam depinxisset, inuisurum potius pictorem quàm imitaturum, subscripsisse ferunt. Helenamq; aded eleganter, vt talem nec partu Lædam edere potuisset affirmaret, nec Homerum diuino ingenio suo versibus exprimere. Inò quod opera donabat dicens, ea ratione se id facere, quoniam parem nõ inuenirent emptorem, Nec Parrhasius se artis principem esse prædicans. Nec ex recentioribus, Donatus Florétinus sculptor, facillè cum antiquis comparandus, prodigiosa hac ambitione ardens. Qui cum Florentiæ in sublimi parte maioris templi D. Mariæ statuam sculpsisset, & mirum in modum sibi placuisset, eidem colaphum impexit, exclamans, loquere, quasi viuam effecisset, nec aliud maius posset ab ea desiderari. Et vsq; in diem præsentem vocatur, Il Zuccone di Donatello.

Dicebat rursus Democritus à nullo in ostendendis lineis se victum fuisse. Attila vocabat

*Chrysippi
stultitia.*

Hippias.

Pompeius

Magni fi-

lius.

Phormio

corâ Han-

nibale de

mitta di-

sputare au-

sus est.

Parrhasi-

us se princi-

pem picto-

rum dixit.

Donatus

Florétinus

sculptor.

bat se flagellū Dei. Tamerlanus Scythā, gen-
tium terrorem. Optimum erit igitur nomen
arrogantis non subire (vt diximus) hanc infa-
mia notam effugere, & cum Lycida Vergi-
liano potius canere:

Me quoq; dicunt

*Vatem pastores. sed non ego crudelus illis.
Nā nec adhuc Vuro Videor, nec dicere Cinna
Digna, sed argutos inter st. eperē anser olores.*

II. Quam caduca, pernicioſa, honeſtatiq; con-
Voluptas traria ſit, huius mundi voluptas: quæ vbi ali-
bonæ eſt. cuius ſenſu penitus implicata infidet, is imi-
mitatrix, tatricem quidem boni, ſed malorum matrem
malorū &c habet omnium. Virtus enim, teſte Palingenio,
rō omnium aut ſalua cōſcientia in voluptatis regno con-
mater. lib. ſiſtere non poteſt, cum de voluptate,
3 fol. 45. lo Principio, non eſt, vt forſan creditis, inquit:
cū diligens Hac Dea: nec prorsus diuinum de ſanguine cre-
lector inue ra,
nitet, quem Ad quam nunc itis, cuius vos iungere caſtris
oſtendiſſe O caci cupitis: ſed dira eſt peſſima Erinnys,
bic ſuffi- incautos blanda ſemper ſub imagine ludens:
ciuit. Promittensq; fauos, aloen infida miniſtrat.
Neu vos dec. piat, facies quod pulchra, quod
extra

Tota nitet gemmis atq; auro, nanq; ſub ipſa
Neſcitis quam ſit turpis, quam ſordida veſtis,
Intus mille latent menda, perditq; clientee
Ipſa ſuos, falſa captos dulced: ne ſicut
Perduntur piſces quos fallit arundine longa
Piſcator, dum littoreas demittit in vndas (res.
Etilu, ſedēs ſcopulo: atq; hamos tenet eſca laten-

Illi concurrunt auidi, rapiuntq; tenaces
 Ore cibos, si d. mox haerent, ac fila sequuntur.
 Nō tantū Libyca Syrtes, vel tecta nefandi (bdio
 Antiphata, vel Scylla vorax, vel saua Chary-
 Vel quodcunque aliud, quantum est fugienda
 Voluptas.

Cauendum igitur, & summa cum indu-
 stria enitendum, ne ratio domina omnium &
 Regina i. laudabilibus & inhonestis illis ani- *Rationē do-*
 mi vnquam succumbat affectibus. Nam rui- *cer & fas*
 nam istam plerumque peccata, paupertas, & *est impu-*
 quavis sequitur ignominie. Sensus volupta- *ris, & pro-*
 tis nostrae si quis est, ad breue exiguūq; horae *hibitus illis*
 tempus durat: Et quavis illam impunitus per *imperare*
 totum vitae curriculum, quod tibi natura cir- *affectibus.*
 cum scripsit breuissimū, exerceas, vix quadra- *Fragilis hu-*
 ginta (quod ipsum rarissimū est) in illis gau- *ius volupta-*
 diis transactos habebit annos. Quod si iam il- *us cum a-*
 lam fragilem infirmamq; aeternae damnatio- *terna dam-*
 ni conferas iucunditatem: quanto tibi empta *natione col-*
 constabit dolore? Considera gaudium vnius *latis, an an-*
 momenti & aspice poenam integri anni, & vi- *tium differe-*
 debis quam iniquissima inter se distent pro- *r. ille.*
 portione. Nam aeterna felicitas huic breuissi- *simū hunc*
 mae vitae stadio, velut umbra soli comparata
 apparet, quod certè omnibus modis iudicioq;
 indefesso ponderandum, nec populari, sed di-
 uina examinandum trutina videtur.

Id certissimum est, quod nemo in hoc ex-
 ulceratissimo seculo absq; vitiis viuere facile
 possit.

Ve meritò aliquis cū Terentiano illo De-
 mea

mea exclamet: ò coelum, ò terra, ò maria Neptuni, ò tempora, ò mores. Quàm miserè illa antiqua integritas, fides, probitasq; refriguit. Iam nisi quis omnis plenus flagitij, dedecoris, que sit, contemptissimus despectissimusque ab omnibus reputabitur. Eò proh dolor, res rediit, vt si quem videant, qui nihil atrox, nihil malitiosum, animo concipiat, vitamque puram & simplicem sine omni ad decipiendum astutia honestissimè sanctissimeq; degere exoptet: illico exclament omnes, eum hominem nec mundo, nec Deo inferuire, nec vlllo officio, conditioneue honestiore dignum esse. Id certè multos commouet, vt amicorum causa grauissimos in errores se interdum sua sponte precipitent atque demergant. Sed vir bonus ad hæc nequaquam respiciet, sed potius in animum reuocabit secuturam veloci pede immedicabilem Dei irati vltionem. Certè communis illa hominum rerumq; parens Natura constituta in libra, fluctuare videtur. Et iuxta versum celeberrimi nostri Poëtae P. Lotichij Secundi verè de hac mundi senectæ dicere licet.

Voluimur huc illuc, Veluti spoliata magistro

Cymba per Ægeas naufragia fertur aquas.

Imminet dies iræ, dies calamitatis appropinquat, sicut fur in nocte hora domini. Perceat quod mihi concessum non est, si non in supremo, in infimo apparebo splendoris gradu, minusq; periculi curæq; ex eo ipso nascetur. Si enim alto in Imperij domicilio collocatus

H. S.
Iustus & b.
que iacet,
contemni-
tur & indiq;
iustus.

catus non sum, altè cadere non possum. In-
 terea meæ licet laboriosissimæ ita satisfaciam
 vocationi, vt reposcèti Deo optimo maximo
 rationem reddere atq; exponere possim. For- *Nulla est*
 sitan & ipsi mihi meum sufficiet demensum, *excusatio*
 ne mèdicitatis pastu cogar viuere. *Vnus quis-*
 que enim pro se, *Deus pro omnibus.* Iniqui- *peccati, si*
 tas autem mundi, aut multitudo errantium, *amici cau-*
 non excusat delictum. Nec si quis in conspe- *sa pecca-*
 ctu meo se in puteum aut amnem præcipita- *ueris.*
 ret, sequi eum vllò modo velim.

Reprehenditur Ecclesiasticarum persona- *IIII.*
 rum dissoluta & flagitiosa vita, qua omnibus *Sacerdotiũ*
 scandalo sunt, ita vt suæ ipsius autoritati o- *flagitiosa*
 mnem dignitatem detrahant. Illi ipsi enim *reprehendi-*
 qui debebant docendo verbum Dei, & vita *tur vita.*
 sanctissimis moribus imbuta populo præite,
 viamq; iustitiæ ignaris preparare: Hi omnes
 eorum exempla doctrinamq; sequutos mi-
 ferrimè deperdunt, & Abyssi in speluncam
 sulphure igniq; inextinguibili ardentem con-
 iiciunt. Nam id omnibus apertum est, hæcte-
 nus tam sceleratam omnium scelerum collu-
 uionem inter Pontificios regnasse, vt non
 mirum fuisset, si repentinis eos terra hiatibus
 absumpsisset. Ibi nihil nisi omnes volupta- *Luxus mo-*
 tum libidinumq; illecebræ colebantur, quas *nasteriorũ*
 qui aspernabantur, sine periculo capitis eua- *adhuc in-*
 dere talium manus vix poterant. Cuiusmodi *ter pleros-*
 adhuc hodie infinita reperiuntur monaste- *que Abba-*
 ria, quæ luxu diffluunt insatiabili, quod vni- *tes.*
 cum certè multos in detestationem & con-
 temptum

temptum Ecclesiae incitauit, & nostro adhuc instigat tempore. Quod & ipsum detestabile abominandumque est, doctrinae enim potius quam malis eorum operibus adherere tales debebāt. Si enim aliquid animaduertis quod maximè eos dedecet, tibi ab illo praeueas malo. Tuum non est rationem vitae ab altero reposcere, sed vide ut tuae possis reddere. Si peccauerint, tu pro iis non respondebis nec satisfacies: Ipsimet onus Aetna grauius sustinent, eorumque societas aut familiaritas tibi in inferno nihil proderit. Quapropter hominum istorum turpitudine te ab impia vita absterere debet, tuque Deum, ut à populari lapsu multo varioque tuam continere temeritatem possis, etiam atque etiam indefinenter precaberis.

Admonetur hinc etiam officij sui Magistratus, ut non solum omnibus subditis, verum etiam posteris suis sint vita candidissimè peracta omnis nobilitatis initium & virtutis exemplum. Nam cum Abbas ipse tesseras mensae apponit, fratribus colludere inconcessum non est. Quis enim eum feret, qui quod ipse factitat, in aliis reprehendit? Vnde rectè Cato inquit:

*Quae culpare soles, e me tu feceris ipse
Turpe est doctore, cum culpa redarguit
ipsum*

Inexcusabilis propterea est Magistratus, qui de alterius errore, in quo ipse versatur, iudicat. Nam bene dicere, & male operari, nihil aliud

aliud est, quàm propria se dānare voce, quod
stultis conuenit.

Et sanè difficulter vulgus superiorū ma-
lifacta conspiciēs se corrigi aut emendari pa-
titur: Et sic priuatis omnium scelerum ma-
gnitudo crescit inimicitiiis.

CAPVT VIII.

ARGVMENTVM.

Quòd mala seducant exēpla & lubile & vulgus,
Pluribus hīc Vulpes testificata docet.
Cur Proceres, cur me Romana palatia & exēt?
Si faciam, quod me lex q̄; pudor q̄; iubent.

Grimhande, dicit Reinike
Considera quid Principum

Exempla sepē fecerint,
Et vulgus vt seduxerint.

Licit nec omnes quispiam

Vocare possit improbos,

Tamen mihi probatius

Videtur atq; certius,

Quòd prater admirabi'es

Mortalium fallacias,

Nefand. supra coniugum,

Excursiones impias,

Fraudes dolos, mendacia,

Prastigias periuuria,

Nihil locis in omnibus

Supermanere cernimus.

Rapina, feneratio,

Et omnium permisio,

Ferocitasq; criminum,

Rursus ab
exemplis
Principum
orditur Rei
nike narra-
tionem.

Omnia sce-
lerum col-
lucio hoc
tempore
regnat.

2

*Et liuor ater imperat.
In omnibus turpissimis
Malis iuuentus nascitur,
Et educatur sedulo.*

Probitas
laudatur &
alget.

*Vt nemo sanctè, vel probè
In orbe possit viuere.
Aut forte si quis integram
Sectatur innocentiam,
Vbiq; spretum sentiet
Se mille damnis affici,
Vulgiq; crudelissima
Is sustinebit scommata,
Vt longa vita tempora
Optare nemo debeat.
Nec dignus orbis amplius
Bono videtur Principe.
Vulgus potentes respicit,
Et quando delirauerint,
Illos sequuntur ilicet
De plebe nati sordida
Et vltionem postulant,
Ceu more fingit amulo
Humana facta simius.
Quod si quis vnum puniat,
Accusatur ille protinus
Dei ministros publicos,
Scortum Sacerdos nobile
Iam quisq; nutrit impius,
Omnes, & horum liberos
Superbiores omnibus
Tu iure summo dixeris.
Bonis abusi sordido*

Sacerdotū
Viti descri-
bitur.

pleriq;

Pleriq; luxu diffluunt,
Et omne Christi maximi
Cæleste patrimonium
Malos in usus collocant.

Grimhardus inquit, Reinike
Status quid ad te pertinet
Aut Clericorum crimina?
Quicumq; Mystra persequi
Munus suum neglexerit,
Pœnas luct dignissimas.
Hic sine facto conticent,
Et Regis intrant limina.

Greuinki-
us Reinikē
aliorum vi-
tia expro-
brantem
arguit.

COMMENTARIA.

Nemini incognitum absconditumve reor mundum hunc omni perfidia malitiaq; esse plenissimum: sed singulariter hîc calumniatores reprehenduntur. Nam licet hoc in seculo Polypi mentem induas, omniumque te moribus quàm prudentissimè accominodes, calumniam hominum euitare non potes. quia pestis hæc ubiq; semper inualuit, suoq; tempore quisq; detractores habuit: Homerus Sagarim, Xenophontem & Zoilum: Hesiodus Cecropem, & Xenophanem: Simonides Thimocreantem, Pindarus Amphimenem: Alcibiades Hyperbolû: Thales Pherecidem, Anaxagoras Sofybiû, Cicero Clodiû, Scipio Carbonem, Plato Aristotelem, & Eubulidem: ipsæ deniq; non magni calumniæ faciendæ sunt. Maximè quia sic obtrectat etiam Luscinjæ cuculus. Et quia regium est (dicentibus)

N bat

leriq;

Alexandri magnificū dictum. bat Alexander) cū benè feceris, malè au dire Nostri fufius, maledictum si ex leuitate pro-

Zoilus Sophista Homeromastix.

cesserit cōtemneret, si ex infania, miseratio-
ne dignum fore, si verò ab iniuria, remitten-
dū. Verūm quod effrenati oris, atq; iniuste
amentiae finis sit infelicitas, tum quae detra-
ctorum merces, visum est iis Ronchis, Sifen-
nis, Barrisq; ostendere sequentibus exemplis.

Zoilus quidem Sophista, ausus pluribus
commētariis Homerum lacerare, Ptolomæo
Regi Aegypti eos obtulit, ingens se sperans
munus à Rege assecuturum. Cū verò nihil
mitteretur, penuria coactus misit, qui pete-
ret. Ibi Ptolomæus se mirari ait, cū Home-
rus iam olim vita defunctus, tot millia homi-
num pasceret, Zoilum Homero doctiorem

Memnon.

egere, eumq; occasione oblata supplicio affe-
cit, atq; is Homeromastix dictus es. Memnon
pro Dario contra Alexandrum pugnans, cum
militem è suis unum nefaria contra Alexan-
dram obloquentem audiret, lancea illum
percussit, addiditque: ego te pascō vt pugnes
contra Alexandrū, non vt maledicas. Daphi-

Daphitas Grammaticus.

tas Grammaticus, cum versibus reges inceffe-
ret, ab illis crucifixus est in monte, qui Cho-
rax appellabatur. Xenophanes Colophonius

Xenophanes Colophonius.

Homeromastix, cū apud Hieronem Sicili-
ae regem, suam lamentaretur paupertatem
quod vix à se duo famuli possent nutriri, A-

Opilius

Homerus, inquit, cui tu detrahis, plus quam

Macrinus

decem millia hominū alit vel mortuus. Opili-

Imperator.

us Macrinus imp. delatores, si nō probare-

capitis supplicio afficiebat: si probarēt, delato *lib. 49, di-*
 pecunię premio infames dimittebat. *gestorum.* Martia-
 nus Non tantum ait, delator punitur, si non *Martialis*
 probauerit: sed & mandator, quem ipse exhi- *in maledi-*
 bere debet delator. *Martialis* in Mamercum *cum epi-*
 maledicū scripsit hoc epigramma ad Aulum: *gramma.*

Vt benè loquatur sentiatq; Mamercus,

Efficere nullis Aule moribus possis:

Pietate fratres Curios licet Vincas,

Quiete Nervas, comitate Drusones,

Probitate Marcos, equitate Mauricos,

Oratione Regulos, iocis Paulos,

Rubiginosis cuncta dentibus rodit,

Hominem malignum forsā esse tu credis,

Ego esse miserum credo cui placet nemo.

Agefilus maiori odio calūniantes, q̄ fures *Agefilai in*
 insectabatur. Aduersus calūniatoris morsum *calumniator*
 non esse remediū, ait Aristophanes in Plut. *tes odium.*

Et quidē adeò iniquo sunt animo calūniato-
 res isti, vt putēt et obrectatione alienæ scien-
 tia, famā & glorię fumū, veluti templi Ephe-
 sini incēsor ille, sibi posse aucupari. Vnde Hip *Hippasus*
 pasus Metapōtinus Pythagoricus detracto- *Metaponti-*
 rū calumnias veritus, scriptū nihil reliquit si- *nus Pytha-*
 lentioq; perpetuo tacuit. Pyrrho eodē pудо- *goricus;*
 re percitus, cōpluresq; alij doctissimi & præ- *Pyrrho.*

stantissimi viri. Præsertim quia eorum natu-
 ra est, laudabilia tacere, calumnias quarere,
 Theonino dente ledere, nec cominus cum vl- *Calumniis*
 lo congregi, sed à tergo sparsis probris homi- *tores con-*
 nem contaminare. Sed hoc hominum go- *temnendi*
 nus (vt dixi) contemnamus & cum Plinio planè su-

dicamus: Optima quæque malunt contem-
nere pleriq; quàm discere, reperient aliquâdo
similes labra lactucas, continget malo nodo
malus cunous. Putemus autem semper nobis
nec animum nec ocium esse, cum hac luctari
scabie, quodq; reprehensiones vitare non po-
test, nisi qui omnino nihil dicit aut scribit.

*Quod nobi-
lissimū sit
in homine
remediū
contra ca-
lumniam
ostenditur.*

Quare nobilissimum quidem est in homine,
de omnibus benè & placidè loqui: omniaque
cādido & beneuolo interpretari animo. Ob-
lique autem diffamari hac nos consolatione
sustētābimus, vt ab ipso nobis caueamus fla-
gitio, mendacia enim per se euanescūt. Scripsi
super hac re elapso anno ad Episcopum Vien-
nensem, D. Urbanum, cūm & ipse inter calu-
mniatores medios agerem, Dialogum de in-
fāmia, in quo prolixius paulò de hoc hominū
genere tractatum fuit. Dicendū hīc etiam de
aliis notabilib. flagitiis esset, vt de adulterio,
latrocinio, scortatione, odio, inuidia, vsura,
ira, mendacio. Sed quia singula sacris literis
satis diffusè tractātur Ecclesie ministris, piis
que concionatoribus discutienda latius hac
relinquo.

II.

Notatur scurrilitās & incōstantia plebis,
quodcunque enim proximum ipsi arridet, in
id toto rationis fertur impetu. Rari autem
paucorum honesta & bona imitantur exem-
pla. Idcirco non ea, quæ plurimi aut penè o-
mnes, sed illa quæ pauci faciunt, exprimer
atq; cōsectari debemus. Nam id quod pleriq;
agunt, plerumq; etiam vitiosum est, Quare
totum

totum mundum videres ruere ad infernum,
 eò magis extimiscendum tibi considerandũq;
 foret, pœnam diuinam non procul abesse, sed
 tempus instare, quo vitæ emendatio requira-
 tur, vt certam officij tui rationem æterno iu-
 dici reddere valeas.

Quandoquidem autem multitudine po-
 pulari nihil insipientius, insolentiusq; inue-
 nitur, sine consilio enim præceps, torrenti si-
 milima ruit, iudicium eius omnino cõtemni
 debet. Vulgus enim haud immeritò conu-
 meratur inter malas bestias, fexq; plebis est,
 qua semper bonos odit, sui verò similes amat
 & diligit. Ex quo Nasica à Senatu optimus
 iudicatus, ob id repulsam bis passus est. Co-
 riolanus, Camillus, innumerabilesq; alij, ho-
 nestissimi ciues contumeliis à populo affecti.
 Aristides cognomento iustus, hoc solo pro-
 scriptus. Socrates mulctatus morte, nõ modò
 hominum consensu, verùm etiam Apollinis
 oraculo sapientissimus existimatus. Vulgus
 fabulosas orationes libenter audit, imò liben-
 tius quàm salutaria præcepta, calumniis faci-
 lè credit. Pessimus rei benè gerendæ auctor,
 pauca è veritate iudicans, ex opinione verò
 multa. Amicitias vtilitate probans & dãnans
 quæ nescit. Et breuiter in eo non modo nõ est
 ratio, non (vt diximus) consilium, non mode-
 ratio, non discrimen aut diligentia, verùm et-
 iam improbi plurimi, & vt quisq; audacissi-
 mus est, ita plurimum gratia & auctoritate
 pollet. Proindè qui gratum facere vulgo stu-

*Nihil mul-
 tudine er-
 rantiu stul-
 tius est.*

*Fex plebis
 semper bo-
 nos odio
 prosequi-
 tur.*

*Vulgus fa-
 bulis vere-
 tatem pra-
 fert.*

*Vulgi ani-
 mus cele-
 ritas de-
 scribitur.*

det, non vtilissima, sed nugacissima quaeque dicat & faciat, quia nullam excellentiã a quo animo ferre potest, nec mente vtitur sed abutitur, iudiciaque eius turbulenta, & omnino inconsiderata. Ideo prudẽtes stultitiã ipsius seruire non debent, nec pecorum ritu sequi antecedentium gregem, pergentes nõ quò eundem est, sed quò itur. Hinc vulgarem substitutionem, & quæstionem nostri appellarunt, id est vilem & quam quilibet ex vulgo facit. Et vulgarem vxorem ex vulgo. Et vulgarem actionis formulam ad exceptionem. Et vulgare pactum, & filium vulgò quæsitum, qui non nascitur ex iustis nuptiis, & vulgarem clausulam. Quodque vulgaris actus à iure improbatus est, si non producat effectum legitimum. Et vulgare quid, hoc est iliberale, si vnum filiũ fecerit, alium verò priuignum, quando quidem sit inter eos seruanda æqualitas. Sed hæc ad Iurisperitos potius pertinere videntur, quare de vulgo pauca declarasse sufficiat.

III. Nemo dubitat propter immania & peruersissima delicta orbis Remp. interdum per crudeles & flagitiosos puniri Monarchas. Præcipuè cum populus tanta demetia hodie deprauatus sit, vt etiã Magistratum quamcunq; viam ingredientem, & omnia tentantem, quò vocationi suæ respondeat, calūniatur, irrideat, mendaciis oneret, insidiisq; passim clãdestinis adoriatur, ita vt longè deteriorem à Deo promereri indies soleat, Stultitia igitur

*Mundus à
Deo bonũ
magistra-
tum ob va-
ria scelera
amplius
non mere-
tur.*

igitur extremaq; obcecata amentia deliri vi-
 dentur anabaptistæ, qui somniant Magistratum aut plenè perfectèq; debere officio legi-
 busq; morè gerere, aut imperij honorem de-
 ponere. Superius diximus Magistratū si bo-
 num nactus es, habes de quo indies Deo gra-
 tias agas. Sin malum, qui scis tibi in poenam
 an gratiā positus sit, tuum propterea de eo li-
 berius iudicare non est. Quamobrem omnes
 sine discrimine magistratum qualemcunq; &
 Deo constitutum reuereantur, colantque: &
 in omnibus ciuilibus honestisq; actionibus
 Deo gratiam habeāt. Præsentem enim quem
 habes nosti, futurū ignoras. Præterea nemo
 exemplo peccantis Domini se commoueri si-
 nat, vt eius vitiosis vestigiis statim insistere
 velit. Plus enim semper in hac vita dominis
 licet quàm seruis. Etiam si autem potētia sua
 abutitur dominus legesq; sacrosanctas con-
 tumaciter violat, propterea tamē eum domi-
 natu suo seruus pellere non potest, multò mi-
 nus eundem supplicio afficere debet. Id enim
 Deo soli committendum est. Quare vbi per-
 uersos domini mores famulus imitatus fue-
 rit, exempla eum non excusabunt, sed suas iu-
 sto tempore luet pœnas.

Detestabile igitur videtur, cū vulgus
 primatis sui vitia æmulatur, & ipsa corrigere
 studet, quod magistratus nullo modo ferre
 debet, ne eius confundatur authoritas, aut
 funditus eradicetur dignitas. Hoc idcirco
 à me toties repetitur, quod nec his primo-

*Anabapti-
 starū insu-
 nia decla-
 ratur.*

*Seruus à
 domino dis-
 criminis
 plurimura
 habet.*

*Dei est pe-
 nire dome-
 nos si erra-
 uerint.*

*Magistra-
 tus à fece
 plebis non
 patiatur se
 corrigi.*

ribus à Deo iã ordinatis, digni esse videamur, cum longè peiores imo pessimos nostris pro-meriti finis flagitiis. Tamen nec hic vllius tyrannidem, aut alium crudeliorem domina-
tum à me cõfirmatum velim: sed id quod te-

*Pluriã la-
psia nemi-
nem iusti-
ficare põt.* xtus requirit, breuiter significo. Ne quis aut Ecclesiasticarum aut populariũ personarum auctoritate & exemplo ad malè agẽdum im-
pellatur. Earum enim lapsus nihil te iustifi-
cat, neq; tales in inferno pro te cruciabuntur, sed quisq; suum exoluet debitum.

IIII.

*Ecclesiasti-
corum duo
genera.*

*Alierũ est
illorũ qui
vxores le-
gitimas
habent.*

Accusatur hĩc præcipuè spiritualium per-sonarum status, & multa de his amarulenta & dura textus cõmemorat. Verũ quia cun-cti eas conuitiis proscindere & insectari solẽt, nos ea obiter percurremus saltem: huncq; perbreuem sermonẽ in duo partiemur mem-
bra. Ecclesiasticorum duo genera sunt homi-num, alterum eorum qui sub matrimonio vi-
uunt, & se euangelicos nominari volunt. Al-terum qui coelibatui adherent, & Pontificiis se addixerunt ritibus. De vtrisq; autem quo-
tidiana extant querimonia. De illis qui vxores habent, conqueruntur quod sint auari & insatiabiles, rapiant, furentur & compilent, quodq; liberos suos vxoresq; in omni super-
ba & splẽdore, more nobilium educant. Imò arrogantia & contumacia animisq; inflati antiquitati generis nihil cedant, viuant in de-
litiis, multa effutiant & doceant: ipsi verò ni-hil horum operibus demonstrent, adhac in-
uidia, ira, odioq; flagrẽt aliisq; in finitis vitiis immerſi succũbant.

De

De his qui cœlibes esse nituntur, rursus aliæ *Alterū ge-*
 nascuntur querelæ, quod domi suæ nescio *nus est eo-*
 quas meretrices aut lupas alant, & quando il- *rū qui cœ-*
 lud scortum displicer, cum altero quod pro- *libes esse ni-*
 ximum est, voluntantur. Ciuum quascunque *tuntur.*
 coniuges filiasq; fallere possunt, liberrimè vi-
 tiant. Et si quam diutius secum retinent, ita
 vt ~~liberos ex ea procreent~~, & illos nobilitari
 volunt, nullis dignitatibus, præbendis aut ho-
 noribus se expleri sinunt. Mercantur & nun-
 dinantur, quo splendidius & magnificentius
^{illud} ~~spurijs~~ illi vestiuntur atq; alantur. Alij quot-
 annis censibus amplissimis, & tributis Prin-
 cipum maximis indigent, nec paruo esse con-
 tenti possunt. Quæ omnia non in licitos aut
 honestos vsus, sed comestationes, conuiuia, a-
 leam, nutrienda scorta, & omnes voluptatis
 illecebras per luxuriam effundunt, & omnes
 fortunas consumunt: immemores officij quo
 pacto intereà oues commissæ regantur aut
 pascantur.

Ad coniugatorum vitia quod spectat, cer- *Coniugati-*
 tē eos omni ex parte excusabiles non video, *sacerdotes*
 sed plurimos in grauissimis malis deprauatos *omnino*
 herere. Quamquam ita ferè se res habet, vt si *excusari*
 iam centum aut ducenti quotannis Ecclesiæ *nō possunt.*
 ministro numerentur aurei, omnes illicò ob-
 strepant: Auaritiam eius insatiabiliter bonis
 expleri. Sic vbi pauper aliquis parochos an- *in hoc*
 nuos suos redditus reposit, aut de diminutio- *in falter*
 ne eorum cōqueritur, rursus eum satiari nō
 posse omnes oblatrant, nemine intereà con-

*Lege hac le-
ctor, & pon-
derata te-
cum consi-
dera.*

fiderante, quid ipsi in quotidiana deficiat su-
stentatione. Olim omnes lubenter sacerdoti-
bus bona sua impartiebant & communica-
bant, ut sæpè vnus tantum eleemosynæ, quan-
tum iam solarij duobus datur, acceperit. Iam
si omnes prouincias, vrbes, oppida & vicos
sursum deorsumque cursites, vix obulū, quo
restim emas, in gratiam omnium sanctorum
accipies: Adhæc vigiliæ, decimæ, sacra pro de-
functis, & huiusmodi multa abrogata & ir-
rita facta sunt. Considera iam temporis no-
stri calamitatem & longè eam grauiorem
quam olim videbis. Mercator ea quæ coëmit,
semper studet carius vèdere, quàm ipse emit,
ita vt semper aliquid lucrifaciat. At sacerdos
idem semper solarium habet, siue frumenti
modius vno aureo, siue in caritate annonæ
tribus aut quatuor detut. An igitur operarius
nō dignus mercede sua tibi viderur? An cum
vxore & liberis suis ostiatim victum quære-
re debet? Si prius rudi indoctoque sacrificu-
lo scortum, cum aliquot spuris sustentare
coactus es, qui nihil tibi in extremo spiritu
solatij conferre potuit, & fabulas potius ani-
les, quàm verum Euangelij textum recitare
ausus fuit, quid obstar, quo minus honestum
& bonum virum, cum coniuge fidei, liberis-
que de mendicitatis pastu eruas? Hoc itaque
apertum est, quòd pauci pastorum pagano-
rum in abundantia rerum viuant, & de aua-
ritia eorum conqueri necesse non sit. Sin verò
urbanis affluunt diuitiæ, eò maiores etiam
sumptus

sumptus in vrbibus facere coguntur. Dignus enim est fidelis Dei seruus, vt honestam, non *Dignus est operarius mercede sua.* bestiarum more vitam exigat. Quamuis autem ducentos quis habeat quotannis aureos, anno exacto parum, aut nihil ipsi restat: Nec æquum est, vt omnes liberi eius bubulcos agant. Quisque iam eorum aspernatur filios, quibus si parentes è vita demigrantes nihil relinquerent, vbique contemptissimi & abiectissimi haberentur. Consideret iam quisque quo amore suos prosequatur liberos, vt mea sententia fideli & bene instituto, edoctoque Ecclesiæ præfidi, satis pro labore numerari vix posse censeam. Id tamen sedulo cauendum, ne quis bonis Ecclesiasticis, ad luxuriam, honores, voluptates, odium, iram, contemptumq; proximi abutatur, vt scandalo cuiquam existat. Nam in eo, quod liberos benè fideliterq; enutrire desiderant, reprehendi non possunt.

Hic autè posset exoriri quæstio, an melius *Quæstio* sit Sacerdotibus prohiberi mulieres, aut con- *vulgaris à* cedi, quia nullis impediti curis domesticis si- *vulgo in* delius diligentiùsque officio suo satisfacere *veranque* possent. Aduersus id mouetur contraria que- *partem ob-* stio, an melius sit nubere, quàm vri: & vtrum *iecta dissol-* præstet cum scorto, aut fideli & honesta vxo- *uitur.* reuiuere. Hoc dissoluit Paulus, affirmãs me- lius esse nubere quàm vri. Quamobrem igitur iubentur sacerdotes vri, & prohibentur à ma- trimonio? Scilicet respondent: quia Christianũ & diuinum est, in sancta & bona militare

militia, & castigare suam carnem, vt castus fi-
 as & mortificetur in te vetus ille Adam, nec
 fragilibus in seruias rebus, quæ à seruitio Dei
 abstrahunt, sed mādāta eius maiori cum spi-
 ritu & feruore exequi possis. Quod licet pla-
 nē absurdum aut contemnendum non sit, ta-
 men iuxta Pauli sententiam errare videntur.
 Nam quis in rerū natura extitit qui se leges
 Dei perfectē complere potuisse gloriari ausus
 fuerit? Nimirum si omnes Sacerdotes, qui &
 viuunt & victuri sunt, D. Pauli, & S. Iohan-
 nis Baptiste à vestigiis ne latum vnguem dis-
 cederent, aut electi serui Dei forent, facile o-
 mnis sopita fuerit disceptatio. Quia autem
 tales non sunt, à cogitationis peccatō se con-
 tinere nullo modo possunt. Quod si cogita-
 tione peccant, vruntur, & sequitur quod me-
 lius sit nubere, quā vri. Quod si consulerēt,
 vt D. Paulus monet, abstīnēdum esse illi, qui
 continentie donum habeat, eos meritō audi-
 remus. Verūm isti deridendi esse vidētur, qui
 sine coniugis conuersatione ardētius nos Deo
 seruire posse contendunt, & sacerdotibus con-
 iugium interdiciunt. Quod tamen nec ipse
 Paulus conatus est, qui ex S. S. gratia plenius
 sciuit, quid vtile æquūque foret, quā om-
 nes Episcopi & Pontifices. Vnde in plures
 animi fluctus, mentis procellas, & cogitatio-
 nes malaque opera tales coniciuntur, ma-
 gisque à diuinis absterrentur officiis, quā
 si legitimo vterentur connubio. Sed quia &
 hodie paucis & rarissimis matrimonium de-

extrè cedit, meam sententiam hac super re Deo
optimo maximo, eiusque sponsæ lectissimæ,
Ecclesiæ nimirum vniuersalis iudicio subie-
ctam volo.

Suprà etiam monuimus, propter erratum *V.*
multitudinem neminem iustificari, caueat *N. B. Et ab*
igitur sibi quisque, ne aliorum erratis innita *illo, quod*
tur, quicquid enim alterum confundit, tibi *in proximo*
eandem inurit ignominiam. *malum co-*

Quiuis ferè ^{quæ nulla officio sumitur} *idiotæ & rusticus non doceri gnoueris,*
amplius, sed docere & reformare suum & ho- *abstineas.*
die studet Parochum, quod & ipsam dete- *VI.*

stabile est. Quod si in peccatis ille viuit aut *Rusticorum*
flagitiis immerfus est: à legitimo magistratu *insolentia.*

corrigatur: tibi non congruit: vt vitia eius di- *Carrogã-*
ligentius quam verba obserues. Te primum *tia hoc pra-*

recognosce, & satis superque, quod emendes, *cipuè secu-*
inuenies. Nec id quoq; dixerim, quod facer- *lo regnate.*

dotum lapsus notari non debeant, sed ne qui-
libet insulsus & quadratus rusticus, qui me-
lius ligonem tractare, quam literas nouit, Sa-
cerdotes contemnere, vituperare & corrigere,
nec non de arduis & spiritualibus rebus dis-
putare & cum aliis conferre audeat.

Vt quisq; suo muneri & vocationi fideli- *VII.*
ter præsit, quod si secus fecerit, periculũ quod
illi imminet, alter non perferet. Quisq; igitur
sibi ipsi proximus sit, & cautè prospiciat.

CAPVT IX.

ARGVMENTVM.

Simia Pontificis perstringit facta, quod omnis
Romana Virtus exulet acta domo.

Heu mihi, Simiolas quot temporanostratule-
runt,

Facta magistratus qui vitiosa notant?

Martinus
hic appella-
tur simia,
suo enim
festo mul-
tos plerum-
que efficit
simias.
Martini ad
Reinikon
oratio.

Venisse vulpem Reinikon
Martinus intellexerat,
Qui tecta Roma quarere
Longinqua destinauerat.
Is Vulpe visa protinus
Eratrem salutat talibus:
Amice iucundissime,
Aequam memento perpetuo
In rebus afflictissimis
Seruare mentem Reinike:
Tu sicut in successibus
Et sortis alma commodis
Non alta tollis cornua,
Sed vela rite turgida
Vento secundo contrahis.
Nam Vulpis alta subdola
Nihil

Nihil latebant simium.
 Ex arce cordis intima
 Altum trahens suspirium,
 At proteritus Reinike.
 Martine rursus aspera
 Perferre cogor fulmina,
 Minasq; sortis perpeti:
 En rursus indignissime
 In iura ducor & litima,
 Vocorq; quavis crimina.
 Legatus ecce Regius
 Rursus mihi grauisimum
 Verbis diem denunciat,
 Ut mille totus anxys
 lam concoquar mæroribus.
 Sed spes tamen relinquitur,
 Tot inter infortunia,
 Fouetq; vitam credulam,
 Quod nempe liber omnibus
 Hæuolabo vinculis,
 Et dignitatem pristinam.
 Mei q; famam nominis
 Forti tucbor pectore.
 Id nam remor det vnicum
 Quod sim supremi Præsidiis
 Papa, per acres literas
 Exclusus à fidelium
 Et segregatus cæcibus,
 Persuasor Isengrino
 Quod exitus nequissimo,
 Ut ordinem relinqueret.
 Id, veru si loqui velim.

Reinike in
 gemiscens
 suam Mar-
 tino recen-
 set calamita-
 tatem.

Vulnus, re-
 morsumq;
 conscientie
 antiquum
 Martino a-
 perit Rei-
 nike.

Fecisse

Fecisse valde pœnitet.

Nam Rege coram maximo

Me pessimis conuictis

Perstringit, & calumnijs,

Omnesq; diras euomit.

Quod si coactus maximum

Adibo Romæ Præsulem,

Heu rebus in domesticis

Incommodi quid perferam?

Nam coniugem cum liberis

Vexabit Isengrinus

Modisq; laedet omnibus.

Nihil tamen negotiis

Curare vellem cetera,

Si liberatus vinculis

Papa forem grauisimis.

Tunc esse vita praditus

Integriori crederer,

Meamq; causam rectius

Et verius defenderem.

Nil te molestant talia,

Martinus inquit, Reinike.

Cras quando mater Memnonis

Diem reducet aureum:

Adibo Romæ Præsidem,

Armisq; causam prouidis

Tuebor hanc prudentia,

Nec te propinquum deseram,

Sin àmbe curis confici.

Enitar atq; sedulo

Vt, quod reposcis exequar.

Quin Urbis alta maximum

Causam
quare à
sumis. o pō
tificie excō-
municatus
fit, ostendit
Reinike.

Martinus.
Romā con-
tendēs Rei-
niken con-
solatur,
quod eius
causam a-
pud sum-
mū ponti-
ficem actu-
rus sit.

Inius citabo Praesidem,
 Nouasq; lites ingeram.
 Nec huc reuertar amplius,
 Quouq; finem viderit
 Sortita res prosperrimum,
 Mihiq; patris optima
 Scribatur absolutio.
 Nec me latet coemptio,
 Qua Rom. i fallax vtritur.
 Cursusq; gentis Italia
 Vel ante lustra quatuor
 Mirabiles cognoueram,
 Vi fraudis haud sim nescius,
 Ad hoc tuum quae plenius
 Requiritur negotium.
 Illic amicis plurimis
 Meum Simonem praefero,
 Qui dignitatis in gradu
 Est collocatus splendido,
 Qui fert opem promptissimam
 Placatus amplo munere.
 Huic proximus Schalcksfundius,
 Et Doctor Heischgeldt aſidet.
 Fraterq; Greiffzu cum suis
 Nos aſſectis amplectitur.
 Iam mensis ante tempora
 Ad Praesulis palatium
 Transmisimus pecunias,
 Quibus parantur omnia,
 His aucupamur gratiam,
 Nec non fauorem Principum.
 His eleganter omnium

Martinus
 se fraudis
 Romanae
 haud igna-
 rum ostendit
 Martinus
 Romanos
 amicos e-
 numerat,
 Simon I.

II.

Schalcks-
fundius.

III.

Doctor
Heisch-
geldt.

IIII.

Greiffzu.
 Martinus
 pecuniis
 Romanae plu-
 rimam posse
 confici de-
 monstrat.
 Martinus
 suae uxoris
 Virtutes de-
 pingit.

Conuello causas hostium.
 Et propter amplitudinem
 Tuam vel omne perferam
 Onus laboris ardui.
 Quare nihil tristissimis
 Palleſce cuius amplius.
 Hic Vxor ecce Regia,
 Coniuncta nobis federe
 Qua conjugali maxime
 In Regis inſeſſimi,
 Regalis atq; conjugis,
 Quos vult reponit gratiam.
 Hac fraudibus plenissima,
 Quacunq; vis excogit. is.
 Hanc alloquere liberè,
 Mox ipſa machinabitur,
 Lapsus tuos aſtutia
 Vt nobili reſarciat.

Hac in bonis ſententijs
 Excogitandis plurimum,
 Doluſq; & aſtris preualet.
 Et mentis ob clariffimum
 Acumen, oculiſſima
 In iure quæuis perſpicit.

Quin & meis cum liberè
 Deliberatio qua voles.

Quod ſi tibi negauerint
 Edictaturis omnia,
 Fac eſſe poſſim certior.
 Sic grande tu miraculum
 Breui videbis tempore:
 Cum iunioribus ſenes

Viros, & omnes fœminas,
 Totius in Prouincia
 His oppidis amplissimis,
 Papa ligatos offeram.
 Ut hos seuerioribus
 Constringat ille vinculis,
 Ab optimisq; segreget.
 Nam grandiori Pontifex
 Confectus auro tradidit
 Iam res agendas alteri,
 Quod ob senectæ debilis
 Parui aestimetur sarcinam.
 Is ergo Cardinalibus
 Aulamq; Scribis credidit.
 In hac Vocatus nomine
 Est Cardinalis Vngenug,
 Qui pro sua libidine
 Figit refigit omnia.
 Est ipse formosissima
 Amore captus fœmina:
 Quæ nota nobis optimè
 Clam literas huic offeret.
 Hac namq; voto supplicis,
 Quodcumq; poscit impetrat.
 Adhæc Iohan Parteischius,
 Qui ritè Scriba munere
 Amplissimo perfunctus
 Abundat atq; machinis
 Dolusq; plenus omnibus.
 Huc Schleiffius Notarius
 Errare VVendes aSidet
 Vtroq; Baccalarius.

Muta sibi
 præsumit
 Martinus.

Pontifex

Cardinalis
 Vngenug
 describitur

Ioannes
 Parteischius
 Scriba
 Romanus.

Prator

Prator Vocatur Munera,
 Favorq; iudex dicitur.
 Hi tara cui denunciant,
 Is nil queratur amplius.
 Ut hos amicos integros
 Seruem. si debeo maxime,
 Error per illos quilibet
 Grauisimus remittitur:
 Et liberantur horridi
 Quos carceres constrinxerint,
 Et hinc tibi solatium
 Vium doloris colligas,
 Iam Rex meam sententiam
 Percepit in palatio.
 Sedis Latina maximo,
 Quod te inuare cogitem:
 Ipsi nec est absconditum,
 Benignitate qualiter
 Me prosequantur aulici,
 Nil ergo vobis asperi
 Incommodi ve conferet.
 Memorq; sortis improba
 Recogitabit omnia,
 Beatus horis omnibus
 Quod nemo sit mortalium,
 Nam Diua sana lubrica
 Fortuna voluit omnia,
 Nunc auget hunc honoribus,
 Nunc innocentem cladibus
 Pœnisq; rursus afficit,
 Virosq; iustos sordida
 Mendacitate pregrauat.

Fortunæ in
 constantia
 describitur

Et rebus indignissimis,
 Et impios nummis beat,
 Caduca mundi gaudia.
 Nunc luctus amens occupat,
 Et atra se dignissimis
 Miscet triumphis funera.
 Et in super profapia
 Est simiorum nobilis,
 Magnumq; stemma Vulpium.
 Nostraq; Rex industria
 Et saepe rebus indiget,
 Id te leuabit omnibus,
 Confide, tempestatibus.
 Astuta tum Vulpecula
 Paucis renarrat, optime
 Amice, nec non maxime,
 Solatium quod anxio
 In his procellis arduis
 Tu fluctuanti porrigis,
 Non excidet, dum sydera
 Conuexa adhaerebunt polo,
 Agamq; semper gratias,
 Id pollicetur Reinike,
 Valeq; dicit simio,
 Deinde cum Greuincio
 Leonis intrat atrium,
 Nil gloriosum cogitans,
 Ob partis aduersaria
 Nimis molesta scommata.
 Nam liuor ater maxima
 Plerunq; verbis impetit,
 Quod nostra certe tempora,

Inter Vul-
 pes & Simi-
 os & hodie
 coniunctio
 est arctissi-
 ma.
 Reinike
 Martino cō-
 solanti re-
 spondet, &
 gratias a-
 git maxi-
 mas.

Modis

Modis probant quam plurimis
 Quicumq; sese continet,
 Malisq; factis abstinet,
 Vitaq; viuit integer,
 Pietas ubi- Is pondus est inutile,
 que iam ex Peperq; terra dicitur.
 ulat. Quis non procellas seculo
 Instare credat Vltimas?
 Iam bella per ciuitas
 Fumare campos sanguine,
 Et arua tot squalentia
 Iam cerno, iam tumescere
 Operta passim praedia.
 Iam turbida Germania
 Cladem minatur horridam,
 Et fata Turcius Vltima.
 Fas quippe Versum concidit,
 Honor nec Vllus amplius
 Datur decoris artibus.
 Iam falx in enses ferrea
 Conflatur omnis impium,
 Vicina leges oppida
 Rupere, Vulgus fluctuat,
 Cunctisq; Mars impetus
 Tumultuatur Urbibus,
 Rex in Getarum belluas
 Et arma Caesar induit.
 Vates vagantur exules,
 Musaq; mulas nominat
 Crudelis Vulgus militum,
 Heu fama nostra fit fames.
 Vade Camæna, pro mea

Amore.

Amore dulci patria,
 Nunc ense cingar horrido,
 Sacrumq; Musis optimis
 Caput premetur casside,
 Portabit hastam dextera,
 Nouiq; mores militis
 Sumentur, Et ferociam
 Fingemus alto pectore,
 Iam tam sodales (o dolor,
 Valetre delectabiles,
 Non fata me quiescere
 Sinunt acerba numinum,
 O quanta corde gaudia
 Imo reuersus enomam,
 Cum Parca nec stris effera
 Expleta damnis patriam
 Concesserit reuifere!

COMMENTARIA.

Ex capite hoc obseruabis, primò quòd fi-
 delis amicus alter alterum libenter saluet, & ^{1.} *Fidelis a-*
 eum eo colloquatur ipsique in rebus perditis *mici offi-*
 salutare impartiat consilium. Amicitie enim *cium.*
 comes est concordia, veritas & religio, eius *Amicitia*
 demq; lex, ut bona omnia communia sint, nec *omniū re-*
 minus amicū diligamus quàm nosmetipsos. *rū prestan-*
 Et ut denique finiamus cum Epicuro sentien- *tissima.*
 tes, qui dicebat omnium rerum quas ad benè *Quales a-*
 beatèq; viuendum sapientia comparauit, ni- *uici nobis*
 hil esse narius aut prestantius amicitia, nihil *parandi*
 uerius ac iucundius, tales nobis amicos pa- *sunt.*
 rari optemus, non quales Brutus aut Cal-
 sius,

fius,

sius, vel Pontitrex Ptolomæus Cæsari & Pœ-
peio fuerūt, sed Pylades & Orestes, Theseus
& Pirothous, nec nō Scipio & Lælius, fuisse
ferūtur. Qualesq; sic exclamās cecinit Poëta:

Hor. 12.

Felices rer & amplius

Quos irrupta tenet copia, nec malis

Diuisis querimonijs

Suprema citum soluet amor die.

Delphinum etiam puerum adamātem, vel
aquilam virginis amore flagrantem, vel ma-
gnetem ferrum ad se trahentem imitati, vt ab
amicis seu amicitia alieni non simus.

II.

Afflictus & tribulatus animi spiritus, non
verbis asperis exagitandus, sed ad magnitu-
dinem cordis excitandus & consolandus est.

III.

Ne omnia, quæ in rerum natura tibi acci-
dunt, Fortunæ adscribas, sed tuæ nonnunquā
ipsius voluntati, cum ea interdum, quibus ca-
rere possis, tibi moribus, tuoq; peruerso ac-
cerfas genio.

IIII.

Quod vtile & Reipublicæ necessarium sit,
eos qui in iudicio versantur, ad religiosam a-
liquam admitti affirmationē, ne ex singulari
quadam petulantia lites alicui intendant, &
iudices mendacijs onerent, vel à negotiis gra-
uioribus auocent, aliaq; multa incommoda
parturiant, dum animi vafri machinationi-
bus, astutisq; & malitiosis suis credunt pro-
curatoribus. Multi enim quāuis causas tur-
pissimas quasq; habeant, tamē iura nihil ex-
pauescunt imò se quiduis rabularum patro-
cinio obrinere posse confidunt.

Quic.

Quicquid in hominem ingratum beneficij
collocaueris, id omne amissum perditumque
est. Quamobrem nemo facile se in periculum
aut odium alicuius, propter hominem quem
semel ingratum expertus est, conijcere aut
immergere debet. Ingratum enim cum dixe- *Ingratitu-*
ris, omnia vitia dixeris. Similis enim est be- *ditinis opera*
stis & quouis cane perfidior. Ingratitudo li-
beralitatem ac munificentiam extinguit, fœ-
da, turpis, & ab omni humanitate penitus a-
liena. Ideò malle mori quisq; debet, quàm vl-
la vel minima ingratitude macula iniuri,
& cupere vt non modò gratissimus habeatur
& sit, verùm etiam studere, ne (vt dicebat Si-
monides Poëta Græcus) beneficium consene-
scat. Et imitari Leonem, seu Draconem nu-
triciū à latronibus obsessum eripientem, ne-
simus ingrati.

Quantum delirauerint illi, qui adolescen- *VI.*
tiores homines sine omni discrimine & iudi-
cio carceribus Ecclesiasticis, seu cœnobiis cō-
cluserint nō adhibito ætatis, personæ aut na-
turæ respectu. Cùm ne bestia quidem, quas
delectationis causa inclusis, facile sese pa-
tiantur contineri. Et hinc tot errores, mala
peccata, abususq; grauissimi emerferunt.

Vir bonus vxorem, liberosq; suos non se- *VII.*
cus ac creatorem suum diligit, colatque, id *Vir bonus*
qui non præstat, amore Dei indignissimus *ga Vxorem*
est. Superius idem monuimus, Ecclesiam fre- *suam affe-*
quentare, domestica non remoratur actio- *ctus esse de-*
nes. Pauperibus eleemosynas conferre, nihil *beat.*

O detra-

detrahit: Et bona malè quaesita, malè dispe-
reūt. Sed plerunq; absurdesimus, cum nobis
de bonis nostris dicitur. Qua in re certè om-
nes meminisse debemus nos Christianos esse,
nedum opes, aut mundi confectamur glori-
am, amittamus sempiternam.

VIII.
*Amicos pa-
rare oportet
synce-
ros.*

Cuius in vita tua actionibus & ornamen-
tis semper aduersatus es, eum tibi nunquam
reconciliari posse confidas. Quapropter erga
omnes retalem geras, vt in necessitatibus tuis
amicos inuenias sinceros, in quibus aliquam
dignitatis tuæ spem collocare possis. Nemo
enim tam diues, potens aut prouidus reperi-
tur, qui non & aliorum ope & consilio inter-
dum indigeat.

IX.
*Nemo ad
Magistra-
tum, qui in
apertis vi-
uit flagi-
tys, euehen-
dus est.*

Nemini, vt iuris edicta testantur, qui aper-
tissime in peccatis degit, aut manifestè exco-
municatus est, leges administrare, aut quen-
quam accusare conceditur. Sed hoc euo idem
est siue viri boni, siue adulteri, scortatores,
prædones, aut aliis affecti ignominiiis, supre-
mum in solio Iudiciali occupet locum. Hinc
ille lachrymæ, quod multi causam ex omni
parte claudicantem obtineant.

X.

Amicus certus & cōstans sodalem mutua
conspiratione consentientem obseruantia re-
tinere, sed in illicito proposito obdurantem
tueri non obligatur.

XI.
*Curia qua
druplex
est.*

Arguitur clericorum vsura, & fœneratio-
nis fructus, quem ex annuis recipiunt censu-
bus, & multa de curia prædicantur. Quæ in
feudis quadruplex est, Domini omnium pat-
tium

DIVO MAXIMILIANO
 SECUNDO ROMANORVM, &c.
 Regi & Cæsari, semper Augusto,
 Hartmannus Schopperus Nouofo-
 rensis Noricus, à Deo optimo
 maximoq; felicitatem
 precatur.

Plutus opes, longos dat Parca potentior an-
 nos,

More Poëtarum sicut ista loquit.

Grana Ceres, Diana feras, meliorib. auctam

Dotibus Vxorem donat. unica Venus.

Mel Rheas, nectar & Ambrosiam largitur lac-
 chus,

Pan calamos, Nymphæ lilia, Flora rosas.

Lactium Genius, felices AEolus Euros,

Neptunus pisces Regia Iuno domos.

Dona iuuentutis pretiosa dat Herculis Vxor,

Somnia sed Morpheus, mille Cupido soles.

Dulcia suppeditant tibi Musa carmina, solus

Immortale tibi donat Apollo decus.

Carmina pro nitido quæ Regib. offerut auro,

Nil præter Vates ingeniosus habet.

Tertius hic igitur Rex Maximiliane libellus

Prouida tutela pars sit, opusq; tua,

Quod me fortè putas hoc si meruisse labore

Gratia pro donis Et sit habenda meis,

Non precor Et dones mihi præ dia culta, vel hor-

tos,

Iugera fecundi nec peto multa soli.

Hostis adest nobis noctesq; diesq; timendus:
Qui neq; Germanus, est neq; Gallus homo,
Sed qui pauperies cunctis odiosa vocatur,
Victor in hunc quaso suffice tela mihi.
Sic ego, quæ tristes nunquam sensura ruinas
De lauro nectam serua Sirente tibi:
Perq; Medusæas tua fama vagabitur vrbes,
Laudibus & cælos ibit ad &sq; Vale.

HART.